

Војнопензионерске теме и дилеме

ПОБРКАНИ ЛОНЧИЋИ

Од тренутка када су на помало груб и неутемељен начин војни пензионери, мимо праксе која је трајала безмало четрдесет година, измештени у Фонд ПИО, „кола“ су кренула низбрдо.

Тренутно пензионисане старешине истог чина, платне групе и свих других параметара, имају најмање пет различитих висина пензија.

Од како су пензије преведене из Фонда за СОВО у Републички фонд ПИО не престају проблеми, већ се они недоследним потезима државе још више нагомилавају. На основу висине пензије, на пример, тешко је одредити у ком је чину неко пензионисан. Прецизно смо установили да након најновијег повећања плата у Војсци Србије и Министарству одбране пуковник у пензији има месечна примања мања од оних која су на располагању заставнику. Доскора је пензија пуковника била на нивоу плате заставника прве класе, а сада онима који на раменима имају тај чин (заставника прве класе) већа су им примања за око 12.000 динара у односу на пуковника у пензији, чија смо стварна примања упоредили са платама професионалних припадника система одбране.

Војни пензионери и те како подржавају увећање стандарда активних подофицира и официра (такође и војних намештеника и војних службеника) јер изврсно познају тежину послова и жртвовање оних који једу војнички хлеб. Знају добро да улагање у одбрану земље јача државу и обезбеђује неспутани развој земље. Држава и треба да се са поштовањем односи према онима који чине темељ самосталности заједнице и опстанка народа. Према изреченим најавама највиших државних званичника, у годинама које следе очекује се још већи раст месечних примања и укупног стандарда професионалних припадника Војске Србије и Министарства одбране. То су добре пројекције.

Међутим, спорна је чињеница да сличан третман немају пензионисани подофицири и официри. Док је њихово пензијско и инвалидско осигурање било обухваћено Фондом за социјално осигурање војних осигураника, све је било другачије. По аутоматизму раста плата, увећаване су и пензије. И није се могло догодити да „лончићи“ буду побркани. Од тренутка када су на помало груб и неутемељен начин војни пензионери, мимо праксе која је трајала безмало четрдесет година, измештени у Фонд ПИО, „кола“ су кренула низбрдо. Тренутно пензионисане старешине истог чина, платне групе и свих других параметара, имају најмање пет различитих висина пензија. То делује помало неозбиљно, а код пензионисаних припадника система одбране производи извесан степен фрустрација и незадовољства.

Досадашњи покушаји да се пензијско и инвалидско осигурање војних лица врати у Фонд за СОВО, где се налази и здравствено осигурање, нису наишли на позитиван пријем. Стиче се утисак да су они којима је то радни задатак, из непознатих разлога, незаинтересовани. А пракса у већини земаља развијеног света управо указује да се о пензионисаним припадни-

цима ресурса одбране поклања пажња коју и заслужују.

Мада се Удружење војних пензионера Србије не бави политиком, неке чињенице се не могу прескочити јер припадају милеу политичких и суштина су укупног стања војних пензија. Одлуку о преласку пензијско-инвалидског осигурања у Фонд ПИО донели су политичари ДОС-а а подржао председник ПУПС-а. Дубоко се верује да је то учињено на основу спољних притисака, како би се казнили они који су, у складу са заклетвом и професионалним мерилима, упорно и здушно бранили земљу од 1991. до 1999. године. Та, рекли бисмо, казнена мера, чудним чудом још је на снази. Несхватљиво је да садашња власт која има сасвим другачији однос према одбрани земље и субјектима одбране не преиспитује одлуке својих претходника, нарочито оне које су дорочијајућег карактера. Свима је јасно да је држава заокупљена многим областима, пре свега очувањем Косова и Метохије у оквиру Србије. У току је и интензиван развој земље, а државни органи заокупљени су још бројним питањима. То, разуме се, не може да буде оправдање што се војним пензионерима не поклања дужна пажња.

Да пензијско и инвалидско осигурање пређе у Фонд за СОВО по свему судећи заинтересовани су и садашњи професионални припадници система одбране. Ново, старо решење обезбедило би поузданост, трајност и правичност у тој области друштвене праксе. Верујемо да је и држава заинтересована да на одговарајући начин трајно реши систем пензијског и инвалидског осигурања војних старешина.

Адотле, према писању „Политике“ „швајцарска формула“ за обрачун пензија биће без промене у наредне три године. То се чита и у нацрту стратегије владе које је, како стоји у извештају Фискалног савета, „потврдила да се у наредном трогодишњем периоду не планира промена садашњег начина индексације пензија“ (Упркос надањима пензионера да би држава могла, упоредо с опоравком привреде од пандемије ковида 19, пензије да почне да усклађује 70 одсто с растом зарада и 30 с порастом цена на мало место досадашњих 50 према 50), изгледа да ће с тим морати да се причека. Ово је, наводи Фискални савет, веома важно имајући у виду да је одржив пензијски систем један од најважнијих стубова на којима почивају јавне финансије, а да су се у јавности већ могле чути најаве измена „швајцарске формуле“ у циљу већег повећања пензија.

Влада нацртом фискалне стратегије потврђује да ће се придржавати „швајцарске формуле“ за повећање пензија. Након дугог и мукотрпног враћа-

ња издатака за пензије на одржив ниво, пензијски систем напokon је доведен у ред у 2019. и од 2020. почела је да се примењује економски објективна „швајцарска формула“ за њихово повећање. Формула је резултирала повећањем пензија од 5,4 одсто у 2020. и од 5,9 процената у 2021. години.

Стратегијом је зато, наводи „Политика“ коректно пројектовано да ће у наредним годинама, након завршетка кризе, повећање пензија износити између пет и по и шест одсто годишње, односно да ће бити мало ниже од прогнозираног раста номиналног БДП-а. Због тога ће учешће пензија у БДП-у након привременог повећања у 2020. и 2021. поново почети да се постепено спушта ка нивоу од око 10 одсто. Прекомерно повећање пензија из те године дугорочну корист није донело ни пензионерима јер су њихове три пензије дужи низ година након тога биле повећаване спорије од трошкова живота, а од краја 2014. до новембра 2018. биле су чак и привремено смањене.

Статистика ПИО фонда потврђује да је у овом часу за све категорије пензионера учешће просечне пензије у просечној заради 45 одсто, док је за пољопривреднике још ниже – 19,3 процента. Учешће просечне пензије у просечној заради највеће је за пензионере ПИО запослених и износи 48 одсто, док је за самосталне делатности 43,3 одсто, што је све мање од очекиваних 50 одсто просечне зараде, на чему пензионери инсистирају од када је швајцарска формула уведена.

Учешће пензија у БДП-у 2008. године било 13 и 14 одсто, данас је 10,3, тада је учешће инвалидских пензионера у укупном броју свих било 35 одсто, данас је 15 процената.

Изменом формуле и усклађивањем пензија 70 према 30 оне неће прелазити 50 одсто просечне зараде, али неће ни дати испод тог процента. Пензије су биле четири године умањене, а да то пензионерима нико није надокнадио.

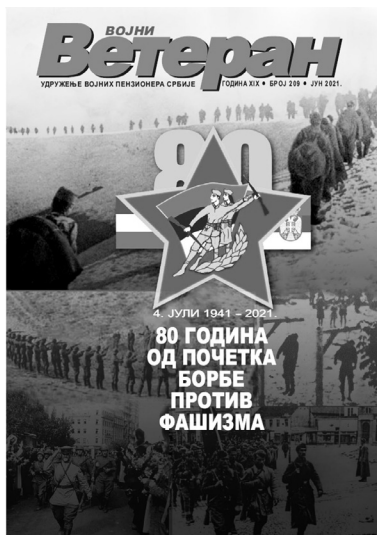
Око 60 одсто пензионера има примања до просечне пензије од 29.750 динара. И због тога држава треба да почне да мења швајцарску формулу како би она у догледно време и са 100 одсто пратила раст зарада.

У споразумима са ММФ-ом држава је преузела обавезу да поред смањења учешћа трошка пензија у БДП-у са 13 на 11 одсто, смањи и учешће плата у јавном сектору са осам на седам одсто, што економисти процењују да се сада за плате у јавном сектору троши више од 10 одсто БДП-а.

Држава би требало што пре да почне са враћањем одузетог дела пензије током четири године.

Пензије би, ако има правде, требало да прате плате.

Звонимир ПЕШИЋ

Централна манифестација
обележавања осам деценија
од антифашистичког устанка у Србији

ДА РАТОВА ВИШЕ НЕ БУДЕ

Кадети Војне академије с поносом су на почаст истурили заставе прослављених партизанских јединица

Пошту погинулима у Народноослободилачким ратовима Србије одала је премијерка Ана Брнабић

Осамдесет година од антифашистичког устанка у Србији обележено је 4. јула централном манифестацијом испред Музеја „4. јули“ у Београду. Тај значајан догађај за историју наше земље, под покровитељством председника Републике Србије Александра Вучића, у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, под мотом „Да рата више не буде“ организује и реализује СУБНОР Србије.

Премијерка Ана Брнабић, као изасланица Председника Републике Србије Александра Вучића, положила је венац на споменик „Позив на устанак“, а венац је положио и председник Скупштине Србије Ивица Дачић.

Брнабић је у обраћању борцима и многобројним грађанима казала да се данас сећамо и обележавамо један од најважнијих датума наше историје, истичући да се 4. јула 1941. године глас нашег народа и глас антифашиста да-

Они су нам донели слободу

леко чуо, толико далеко да осам деценија касније, како је истакла, имамо одговорност, али велику потребу да се тог датума заувек сећамо.

— И да гласно пошаљемо поруку да га никад нећемо заборавити. Памтићемо све погинуле борце НОБ-а и док

смо живи одаваћемо признање свим учесницима тог рата — поручила је Брнабић.

Премијерка је рекла да данас такође потврђујемо тезу да не само да стварамо историју него да смо историјом и створени.

– Одлука која је тада донета у кући Рибникар, то смо ми данас, то је наше наслеђе и понос – казала је она.

Истакла је да је у кући Рибникар отпочела не само борба за слободу, већ много више од тога, борба за оно што слобода јесте – право да се другачије размишља, говори, разликује и избегаје.

Брнабић је казала да се породица Рибникар која је право на слободу заложила још 1904. године када је основала *Политику*.

– Нама је дала истовремено и осећај свести да је слобода универзална вредност, да не може да се добије, освоји и изгуби већ да само може и треба да се живи и да је у свима нама – рекла је премијерка.

Церемонији полагања венаца присуствовала је и министарка за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и председница Одбора Владе Србије за неговање традиција ослободилачких ратова Дарија Кисић Тепавчевић.

Обележавању су присуствовали учесници НОБ-е и њихови потомци који су, након интонирања химне Србије, спонтано запевали химну бивше СФРЈ „Хеј Словени“ и узвикивали „Југославија, Југославија“.

У име бораца венце су положили народни херој Петар Матић, који је јуче напунио 101 годину, и председник СУБНОР-а Србије Видосав Ковачевић, а цвеће су положили и представници антифашистичких удружења из Мађарске, Португала, Босне и Херцеговине, Републике Српске, Црне Горе, Хрватске, Словеније и Северне Македоније. Свечаности је присуствовао и Вилмош Ханти, председник Европске федерације антифашиста и покрета отпора (ФИР).

Обележавање празника организовао је СУБНОР у склопу прославе 80 година од почетка антифашистичког устанка, а под покровитељством председника Србије и у сарадњи са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Тим поводом, уручене су „Медаље бораца“ борцима из Другог светског рата. Реч је о признањима која су уручена нашим, али и борцима из бивших република СФРЈ. То одличе на данашњој свечаности су борцима уручили председник СУБНОР-а Србије Видосав Ковачевић и председник Европске федерације антифашиста и покрета отпора (ФИР) Вилмош Ханти.

На данашњи дан 1941. године у Београду је одржана седница Политбироа Централног комитета Комунистичке партије Југославије, на челу са Јосипом Брозом Титом, на којој је донета одлука о подизању оружаног устанка против фашистичких завојевача и њихових помагача Кућа Рибникара у којој је одржана седница касније је претворена у Музеј „4. јули“.

Након тога уследили су устанци у свим крајевима Југославије, у Србији је устанак подигнут 7. јула, у Црној Гори 13. јула, у Словенији 22. јула, у Босни и Херцеговини и Хрватској 27. јула, а у Македонији 11. октобра 1941. г

3. П.

Заставник прве класе Саша Радојевић је у време чувене битке био заменик командира карауле Кошаре

Министар Стефановића са борцима са Кошара

СУСРЕТ СА ЈУНАЦИМА НАШЕГ ДОБА

Потпредседник Владе и министар одбране др Небојша Стефановић примио је поводом 22. годишњице Битке на Кошарама, делегацију припадника херојских јединица које су учествовале у бици на Кошарама и које су 1999. године браниле границу наше земље на легендарној караули.

– Више од два месеца трајала је надљудска борба наших војника са значајно надмоћнијим противником који је укључивао и регуларне снаге албанске војске и један део терориста уз сву могућу логистичку помоћ коју су имали. Поготово потребни су били први тренуци када је 115 граничара, пет старешина и један вод војне полиције који им је дошао у помоћ држало много надмоћнијег непријатеља који је бројао преко две бригаде – рекао је министар Стефановић.

Он је нагласио да су се ти људи, већином војници на одслужењу војног рока, херојски борили и показали како се воли Србија и њена слобода.

– Ти људи су показали да су достојни наше историје, да су достојни наших предака који су се исто тако борили за Србију, увек против надмоћнијег противника, увек у много тешким околностима. Иако сам много пута чуо о овој бици, много тога прочитао и гледао, могу да Вам кажем да ми је била посебна част и потпуно другачије осећај када сам разговарао са овим херојима који су данас са мном. Потпуно је другачије када сам са њима могао да разговарам о томе како су они то видели, како су прошли кроз то, како су мотивисали војнике који су се борили под њиховом командом и како су и сами својим примером показали херојство, витештво, јунаштво – рекао је Стефановић.

Он је захвалио старешинама са којима се данас срео, али и свим осталим војницима који су учествовали у борбама током више од два месеца јер су били на најтежем могућем месту за нашу земљу и показали колико је воле борити се и за своју државу поред себе и за своју Србију.

– Хоћу да се увек сећамо и свих оних људи који су дали највише, који су дали своје животе, који су погинули у овој борби. Ти људи нису одступали, нису одступали ни у једном тренутку већ су заиста јуначки, витешки ишли да се боре знајући шта их тамо чека не попуштајући ни један тренутак нити један педаљ наше земље. Морамо увек да се сетимо и наших хероја који су и даље у јединицама војске и оних који су данас пензионисани, свих оних људи који су у Србији живи, а који су били учесници ове битке – истакао је министар одбране и подвукао да њима припада наша захвалност.

Стефановић је нагласио да увек морамо показивати поштовање према ономе што су урадили, према њиховој жртви и према њиховим породицама. Зато ће и Министарство одбране и наша земља, додао је, наставити да гласно говоре о њиховим подвизима, са поносом се сећајући тих дана када су се они борили за своју Србију.

– То су примери јунаштва који треба да инспиришу будуће генерације и надамо се да ће многи други млади људи из ових примера учити како се воли Србија, а ми ћемо се борити да увек живимо у миру – рекао је министар Стефановић још једном истичући огромну захвалност свим борцима за слободу наше земље.

У делегацији јединица које су учествовале у Бици на Кошарама данас су били потпуковник Саша Ристић, у то време припадник 125. моторизоване бригаде, капетан Синеиша Савић из 72. специјалне бригаде, заставник прве класе Саша Радојевић који је 1999. године био припадник 53. граничног батаљона, те заставници Милош Бакић из 63. падобранске бригаде и Слађан Стефановски из 5. батаљона војне полиције.

Испред двери манастирске цркве

Сећање на погинуле у ратовима деведесетих

ПАРАСТОС У МАНАСТИРУ СТУДЕНИЦА

Србија је од свог настанка, па до данас, водила углавном одбрамбене ратове и то против највећих сила тих времена, почевши од Византије и Бугарске, касније против Османског царства, Аустроугарске у Првом светском рату, Немачке и њених савезника у Другом светском рату, па све до агресије НАТО пакта, са САД на челу, у ратовима деведесетих.

Као народ у обавези смо да искажемо велико поштовање према свима који су своје животе дали за одбрану слободе и части отаџбине у било ком времену, обезбеђујући да живимо у независној и слободној држави. Нема бољег дана за тако нешто него што је Видовдан – 28 јун, дан када се 1389. године догодила чувена битка на Космету.

Број жртава се у ранијем периоду углавном се заснивао на претпоставкама и предањима јер нису постојали писани трагови. У два светска рата много је записаних имена, али део тих докумената није могао бити сачуван, тако да су подаци делимични.

Све ово нас обавезује да имена погинулих у ратовима деведесетих буду записана и сачувана од заборава без обзира на њихову дужност, чин и јединицу, јер нам то омогућавају стварни услови. Књига „Краљева на путевима историје“ која је објављена 2019. године отклања сваку недоумицу по том питању, јер су у њој имена и фотографије свих бораца из Краљева и погинулих у ратовима деведесетих. Председник краљевачког Удружења бораца у ратовима 1991.-1999. Сретен Лазовић управо ову књигу сваке године додељује

Одавање поште погинулим борцима за слободу

појединцима који су најзаслужнији за одржавање сећања на погинуле борце. Књигу је први на поклон добио генерал Љубиша Диковић, бивши Начелник ГШ ВС.

Лазовић је и ове године са удружењем био главни реализатор обележавања сећања на погинуле борце. Представници градске управе града Краљева, Војске Србије, Удружења бораца у ратовима 1991.-1999. и сродних организација су се на Видовдан окупили у Ушћу код споменика седморици погинулих бораца са овог подручја. Венце су најпре положили чланови породица и родбина погинулих, а затим и сви остали. Окупљене је поздравио пред-

седник МО Ушће, Удружења бораца у ратовима 1991-1999. Саша Кошанин.

„Рат најпре убија истину, а онда све оно што вреди у човеку као разумном и хуманом бићу... Туга у нашим срцима биће вечна, а љубав и поштовање према погинулим борцима остаје бескрајна. По херојству и доброту ћемо вас памтити и с тугом чувати од заборава“, рекао је између осталог Кошанин, на основу чијег залагања је и подигнут споменик, а сваки од седморице погинулих је у добио и своју улицу, што је, свакако, јединствен пример у нашој земљи.

Активности су настављене у манастиру Студеница, задужбини оснивача српске државе Стефана Немање и средишту српске средњовековне власти, културе и писмености. Присутни су најпре запалили свеће, а потом је манастирско свештенство одржало парастос за погинуле из Краљева и околине. Овакав начин сећања се одржава годинама и већ је постао традиција, што је свакако за похвалу. Домаћини су за све припремили манастирски ручак који је послужен у трпезарији манастира. Молитва пре оброка је подсетила на већ забрављене обичаје нашег народа који су се у ранија времена поштовали у свакој породици.

Све ово нас обавезује да се са поносом сећамо и поштујемо оне који су своје животе дали за одбрану отаџбине. Највећи број погинулих је управо био у годинама када су тек требали да живе и стварају нове животе. Зато немојмо дозволити да се сећања враћају само одређених датума, већ да су стално у нама.

Ј. Симић

Рад краљевачких војних пензионера током пандемије

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ УСЛОВИМА

Упркос претњама планетарне заразне болести, живот није стао. Пронађена је права формула за одвијање већине активности

Након годину и шест месеци 24. јуна први пут је одржана седница Градског одбора УВПС Краљево. Како би се испоштовале све мере заштите, седница је одржана у великој сали Дома Војске. На дневном реду је, пре свега, била анализа рада у ванредној ситуацији изазване корона вирусом и смернице за рад у наредном периоду.

У детаљној анализи истакнуто је да су од увођења ванредног стања (16.03.2020. године), па све до сада, поштоване све мере које је доносила Влада Републике Србије, а касније Кризни штаб, а и препоруке добијене од Главног одбора УВПС.

У прве две седмице изолације било је доста позива чланова, како би се добиле потребне информације, пре свега у вези са могућношћу куповине потребних намирница, подизањем лекова у гарнизону амбуланти, а касније и за подизања пензије. У најтежој позицији су се свакако нашли чланови старији од 65 година који живе сами или са брачним другом исте старости. Чланови Градског одбора су пензионере усмеравали на помоћ млађих чланова породице и млађих чланова УВП који су имали права на изласке из својих домова. Где није било таквих могућности, дати су бројеви телефона центара за пружање помоћи грађанима у општинама Краљево, Н. Пазар, Рашка и Врњачка Бања. Ти центри су од самог почетка били у функцији и никада нису правили било какве разлике, већ су своје активисте и волонтере упућивали тамо где је за то заиста било потребно. За њихово целокупно ангажовање војни пензионери исказују захвалност, јер су својим радом, пожртвовањем и насебичношћу још једном показали да имамо сјајне и хумане младе људе. Председник Месног одбора УВПС Врњачка Бања Славиша Миленковић се одмах ставио на располагање свим колегама, посебно кад је требало отићи у Краљево ради подизања прописаних лекова за болесне војне пензионере.

Спас у телефону

Након две седмице телефонских позива и питања је било све мање, што значи да су чланови научили како да користе помоћ која им је обезбеђена.

У време ванредног стања, Радун Дабичљевић из Врњачке Бање је организовао Шаховски турнир „Играјмо шах код куће“ који је трајао од 13. априла

до 13. маја 2020. године, а учествовало је 77 такмичара из Србије, БиХ, Црне Горе и Северне Македоније. Такмичење и пласман нису били превасходни циљ, већ је била помоћ да се што лакше и безбрижније проведе време у изолацији и до краја испоштују све мере које је уводила Влада Републике Србије и Кризни штаб. Почетком 2021. године из штампе је изашла књига о том турниру. Војни ветеран је објавио два прилога посвећена турниру.

По престанку ванредног стања сви договори су се обављали телефонским путем а по потреби и телефонском позиву секретар је долазио и канцеларију како би пружио помоћ нашим члановима пре свега везано за стамбену проблематику, здравствену заштиту, остваривање права на накнаду дела трошкова становања и солидарну помоћ. На овај начин су обављени сви потребни послови и заинтересована лица су врло задовољна односом и пруженим услугама.

Представници УВПС су на одговарајући начин присуствовали обележавању важнијих датума и полагању венаца у организацији градских власти.

У току 2020. године преминула су 22 члана, а у 2021. до сада њих 19. Породицама умрлих пружена је потребна помоћ.

Приступнице организацији потписала су четири нова члана. Велики проблем представљају промене у начину пријављивања код Фонда ПИО, тако да се неки нови пензионери, и поред датог обећања, не јаве Градском одбору након пријема првог извештаја о пензији, који је услов за учлањење. Захтев за ишчлањење поднела су двојица војних пензионера и оба су решена у складу са прописима.

Било је више аргументованих притужби на начин поделе станова под повољнијим условима који се граде у градском насељу Рибница, али се ту не може ништа значајније учинити.

Солидарну помоћ у 2020. години је по свим основама примило 15 чланова у укупном износу од 442.000 динара, а у 2021. години њих седам у износу од 173.000 динара. Одбијених захтева није било, што говори да су сви правилно обрађени и са свом потребном доку-

ментацијом достављени Извршном одбору УВПС.

Проблеми у здравству

ГлОд УВПС донео је одлуку да се посебно додели помоћ тешко болесним и породицама умрлих од последица ковида, што се показало као изузетно добро. Велики је број таквих случајева, па је помоћ касније додељивала само за преминуле и у нешто мањем износу. Ову врсту помоћи у 2020. години су остварила два, а у 2021. години пет лица у укупном износу од 187.000 динара.

Што се здравствене заштите тиче, примедби на рад амбуланти у Краљево, Рашкој и Новом Пазару није било. То се односи и на организацију вакцинације. Због преласка ВМА у ковид систем многи нису могли остварити већ заказане или заказати прегледе. Ситуација је сада нешто боља. Посебно треба истаћи да се максимално поштује приоритет за војне осигуранике, где је раније било доста примедби.

Од почетка ванредног стања на пријавници Дома ВС остављано је по неколико примерака листа „Војни ветеран“ за чланове који долазе по другим основама, а у Гарнизону амбуланту доставља се 15 примерака, што се показало као добро јер се на тај начин обезбеђује већа читаност. Чланови ГРОд су такође лично делили лист појединим члановима са којима су у контакту.

Током овог периода објављено је пет прилога у гласилу „Војни ветеран“.

Новчана средства су трошена значајно мање него раније јер није било ни потребе, сем за редовне послове везане за поштанске услуге, потрошни материјал и куповину венаца.

Уколико ситуација буде дозвољавала, планиран је један излет у септембру, јер су чланови веома заинтересовани за ту врсту дружења.

Јован Симић

Обележена годишњица Чегарске битке

**БЕСМРТНА
ДЕЛА ЈУНАКА**

Венце су на споменик јунацима положили бројне делегације

Поводом обележавања 212. годишњице од Војна Чегру, одржана је државна церемонија коју је предводио државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Миодраг Капор. Свечаности су присуствовали функционери града Ниша, затим представници Војске Србије, полиције, а и бројна удружења грађа-

на, међу којима и Градска организација УВПС Ниш.

Погинулим јунацима са Чегра одржан је парастос. На споменик су положени венци. Том приликом Миодраг Капор је истакао да држава поштује јунаке који су дали свој живот за слободу нашег народа. Такође је истакао да Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, посеб-

ну бригу води о одржавању Меморијала, па је и расписан конкурс за то, те да ће се најугроженијима пружити одговарајућа новчана помоћ.

Председница градске општине Пантелеј Наташа Станковић нагласила је да је споменик на Чегру симбол те општине. Обележја тог боја је јединствени споменик Ћеле кула, чије подизање је наредио Хуршид паша и то

од лобања српских устаника 1809. године. У кулу су узидане 952 српске лобање и то у 14 редова. Кула је била откривена, затим ограђена, па наткривена, а касније је озидана и капела. Број лобања се због неповољних метеоролошких услова и других околности смањивао, тако да је сачувано њих 58.

Мр М. Пантелић

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у мају 2021.године

ДА СЕ ПРЕБРОДИ МИНУС

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 1. јуна 2021.године, размотрио захтеве достављене у мају 2021. године, и на основу прописаних критеријума и испуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4.став 1. тачка 1. Правилника:

ОпОр Ниш ЂВ: 33.000,00 – по члану 13.742,79 динара;
ОпОр Прокупље ВС: 35.000,00 – по члану 15.089,86 динара;
ОпОр Крагујевац ММ: 35.000,00 – по члану 12.524,50 динара;

ОпОр Нови Београд МЉ: 33.000,00 – по члану 16.852,26 динара;
ОпОр Нови Сад БМ: 35.000,00 – по члану 11.819,65 динара;
ОпОр Кикинда ПД: 33.000,00 – по члану 16.109,76 динара;
ОпОр Нови Београд ДС: 35.000,00 – по члану 11.312,52 динара;
ОпОр Нови Сад СД: 33.000,00 – по члану 16.658,33 динара;
ОпОр Крагујевац ВМ: 33.000,00 – по члану 16.868,37 динара;
ОпОр Вождовац БН: 30.000,00 – по члану 17.053,61 динара;
ОпОр Вождовац ВС: 35.000,00 – по члану 12.423,59 динара;
ОпОр Вождовац ПА: 35.000,00 – по члану 8.942,50 динара;
ОпОр Краљево КЈ: 33.000,00 – по члану 10.858,33 динара;
ОпОр Крушевац ОБ: 33.000,00 – по члану 12.213,66 динара;
ОпОр Ужице ЈЖ: 33.000,00 – по члану 12.713,44 динара;
ОпОр Сремска Митровица БД: 30.000,00 – по члану 13.574,76 динара;

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4.став 1. тачка 2. Правилника,

без ограничења по издржаваном члану:

ОпОр Нови Београд АБ: 10.000,00
ОпОр Зајечар ФМ: 25.000,00
ОпОр Зајечар ММ: 15.000,00
ОпОр Прокупље ПМ: 15.000,00
ОпОр Земун БД: 15.000,00 –

Ц) На основу члана 3. став2. Правилника.

ОпОр Нови Београд МД: 25.000,00
ОпОр Стара Пазова ОД: 25.000,00
ОпОр Нови Сад БС: 25.000,00 –
ОпОр Звездара ГМ: 25.000,00 –
ОпОр Нови Београд НС: 25.000,00
ОпОр Раковица РМ: 25.000,00 –
ОпОр Ниш РЗ: 25.000,00 –
ОпОр Крагујевац АВ: 25.000,00 –
ОпОр Крагујевац АД: 25.000,00 –
ОпОр Смедеревска Паланка ИП: 25.000,00
Новчана средства ће бити уплаћена на текуће рачуне 4. јуна 2021. године.

Захтеви који буду достављени од 1. до 30. јуна 2021. године биће решава-ни почетком јула 2021. године.

Извршни одбор

Када неко постане „стар“ - зашто је тешко наћи добру реч за људе у касним годинама

ДЕКОДИРАЊЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ

Истраживање је показало да се разликују два главна начина живота у старости: одбијање да мислимо да смо већ стари или, напротив, прихватање „старења“ некад и пре времена; односно, доказало је да је старост пре свега перцепција појединца.

За старост није мерило ко колико има година

Једно од све актуелнијих питања, јесте - када неко заправо постаје стар.

Према већини званичних статистика, у категорију старије особе спадамо кад навршимо 65 година, тај број је прихваћен и у истраживачком и у друштвеном окружењу. Ова класификација, која је најчешће повезана са пензионисањем, данас се углавном сматра застарелом и без покрића у биолошкој основи.

Очекивани животни век се знатно продужио и већина људи те године дочекује у доброј форми и у бољим здравственим условима него пре неколико деценија. Дакле, како њих терминологијски одредити? Многи 65-годишњаци се заправо осећају као средовечни и не желе да им се ускрати право да имају амбиције и планове за део живота који је још увек пред њима, чак и ако је тај део краћи од оног иза њих.

- Старије одрасле особе сада имају најразличитија животна искуства у било којој старосној групи - каже Ина Јафе, америчка новинарка која се бави питањима старења. - Неки раде, неки су у пензији, неки свакодневно иду у теретану, док други пате од хроничних болести. Неки путују по свету или подижу унуке, а од 65 година па надаље

могу се издвојити чак три различите генерације. Не постоји ниједан појам који може да дочара ту разноликост.

Но, без обзира на те различитости, старост ипак мора негде да почне.

Истраживачки центар Марист 2016. године, у опсежном истраживању, питао је Американце да ли мисле да је 65-годишњак квалификован за епитет стар. Шездесет одсто најмлађих испитаника - оних између 18 и 29 година - рекло је да, док је исту пресуду донело само 16 процената старијих од 60 година. Чини се да што се људи више приближе старости, то мисле да она касније почиње.

Истраживање је такође показало да се разликују два главна начина живота у старости: одбијање да мислимо да смо већ стари или, напротив, прихватање „старења“ некад и пре времена; односно, доказало је да је старост пре свега перцепција појединца.

„Не желим да се осећам старо“, изјавила је једна 78-годишња испитаница и прецизирала да „очигледно постоје ствари које више не могу, али радим и друге ствари које нисам раније“.

Друга учесница истраживања (84) рекла је: „Нисам стара, још правим планове, желим да обновим кров на кући“, док је један пензионер такође

навео да не мисли да се промењено: „Увек сам имао весело темперамент и волео сам да се смејем. То што имам 86 година не значи да сам промењени карактер.“ Једна друга учесница, међутим, рекла је да се откако је остарила осећа „умањено“.

Називање некога старим обично се не сматра учтивим, јер тај термин, чак иако је тачан, носи негативне конотације. То је етикета од које људи обично зазиру. Дуго се сматрало да је термин старији прихватљивији, деликатнији, али ни он није неутралан - често се повезује са крхкошћу и ограничењима, а људи углавном не желе да се поистоветеју са тим.

Ни други термини не изгледају погодни за ширу употребу. Реч пензионер се, рецимо, не односи на старију особу која никада није радила или није престала да ради, а може и да сугерише да је нечији радни статус карактеристика која га дефинише.

Дакле, старење је тачан термин али нејасан јер - сви стално старимо.

Неки еуфемизми би могли бити успешни али се не користе масовно: „златне године“, „треће доба“, „мудрост“, „искуство“ (старости). Као да језик не може да искорени пристрасност у читавом друштву против старости.

Геријатри се углавном слажу да не постоји граница која би се могла назвати крајем младости, то је индивидуална процена која нас тера да у неком тренутку кажемо себи: „То је то, стар сам.“ За неке се окидач догоди током пензионисања, менопаузе, смрти родитеља, кад постану баке и деке или када деца напусте кућу, док други тога постају свесни тек кад пређу праг од 75 или више година. Истина је да сваки дан помало старимо, а на нама је, дакле, да проценимо од када ћемо више нагињати старијима него младица.

У том смислу, упозоравају стручњаци, фокусирање на негативне аспекте учиниће ту транзицију још тежом. Дакле, усредсредимо се на оно чега имамо више - наша зрелост је несумњиво омогућила да стекнемо више самопоуздања, способност да ствари ставимо у перспективу и да живимо у складу са оним што желимо да будемо и што нам је заиста важно. Старење нам, како неки то виде, нуди луксуз и ослобођење: коначно ћемо моћи да радимо оно што нам је професионални живот бранио, да живимо своју страст.

Старост не одређује облик наше среће. Несразмерну важност придајемо бројевима на основу којих морамо да следимо одређена правила и очекивања која људи повезују са годинама.

У стварности, старост је често замка која нас заробљава у упитна уверења, попут било које друге етикете која људе категоризује, и убеђује да је сада прекасно за све. А могла би бити прилика да коначно будемо оно што јесмо, без маски и филтера. Јер за срећу никад није прекасно, а њу не одређују године, само храброст и ширина осмеха.

М. Јовановић

Вежба Војске Србије „Муњевити удар 2021“

ОДЛУЧНИ И КАДРИ
ДА ОДБРАНЕ ЗЕМЉУ

На привременом полигону „Пештер“ више од 2.300 припадника јединица Копнене војске, Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, 72. бригаде за специјалне операције и 63. падобранске бригаде 27. јуна приказало је одлучност и ватрене могућности снага Војске Србије за одговор на изазове, ризике и претње по безбедност државе, садејство здружених снага у извршавању сложених ватрених задатака и кризних ситуација и борбене могућности средстава у наоружању ВС из развојног програма Министарства одбране.

Посаде на тенковима Т-72 МС показали су снагу ватре и покрета

Друга бригада КоВ у садејству са снагама РВ и ПВО и специјалним снагама, извела је нападну операцију на правцу са задатком: разбити непријатеља на правцу напада, нанети му што веће губитке, приморати на извлачење и у ближе задатку овладати рејоном непријатељеве одбране, а у следећем задатку увести свежје снаге из резерве и прећи у гоњење непријатеља до потпуног уништења.

Командант Копнене војске ојачао је 2. бригаду КоВ батаљоном БРДМ-2М, тенковским батаљоном Т-72М, дивизионом самоходних топ-хаубица 155 мм Нора Б-52, пешадијском четом на ОБВТ „лазар-3“ и два телекомуникациона покретна комуникациона чвора.

Командно-извиђачко борбено возило које је опремљено мултисензорском извиђачком платформом МИП-3 послало је сигнал до командног места и омогућило тренутни увид у ситуацију на бојишту. Командно место обезбеђује вод опремљен најсавременијим пешадијским наоружањем и возилима са противминском заштитом „МРАП“ 6х6 и НТВ. Стрелачка одељења и снајперски парови опремљени су новим комплетима заштитне балистичке опреме Т-19П високог нивоа заштите и новим стрелачким наоружањем из производње Застава оружје.

Снајперисти носе „цили“ маскарне комплете и прекриваче „ноћни шетач“ који имају могућност маскирања у термизаци-

ском спектру. Војници из стрелачких одељења наоружани су модернизованим пушкомизраљезом 7,62мм, новом фамилијом Заставиних пушака – Модуларном аутоматском пушком 6,5/7,62мм, полуаутоматском снајперском пушком М91 7,62мм и бацачем граната 40/6. Снајперски парови наоружани су Заставиним снајперским пушкама 12,7мм и .338 лапуа магнум. Сва оружја су опремљена новим оптичким нишанима.

Оснажена ПВО

Хибридни артиљеријско-ракетни систем ПАСАРС радио-путем добио је сигнал са модернизованог осматрачко-аквизицијског радара М-85 „жирафа“ са радарског положаја у рејону Доброг брда и заузео елементе за гађање непријатељске беспилотне летелице топовима 40 милиметара.

Ниско летеће хеликоптере непријатеља у рејону Борића ефикасном ватром неутралисала је батерија „панцир С-1“ топовима 30мм. Уследило је дејство ПВО система „игла“ са НТВ и „стрела 2М“. Након дејстава и остварене превласти у ваздушном простору, командант тактичке групе наредио је извиђање борбеног распореда непријатеља даљински пилотираним ваздухопловима ЦХ-92 и „врабац“ који шаљу тренутну слику борбене ситуације на мониторе испред команданта преко покретног комуникационог чвора.

Оклопно извиђачка патрола на возили-

ДОКАЗ ВИСОКЕ ОБУЧЕНОСТИ И МОРАЛА

Председавајући Председништва БиХ Милорад Додик, честитајући на успешно изведеној вежби, истакао је да је остварен један сан, који је можда био нереалан пре десетак година.

– Видимо да снагу коју Србија има у економији мора да прати снага која се односи на војску, да Србија може да се одбрани од било кога и било каквих замисли да се угрози њен интегритет – нагласио је Додик додајући да је ова успешно изведена вежба доказ високе обучености, спремности, али исто тако и значајног морала и патриотизма.

ма БРДМ-2МС прикупила је податке о јачини непријатељевих снага у саставу борбеног осигурања и открила предњи крај непријатељеве одбране, а затим су се у дејства укључиле шест даљински управљивих борбених платформи „мали миш“ дејствујући митраљезима и бацачима ракета.

У трећој секвенци вежбе изведена је ватрена припрема напада где је артиљерија

Војске Србије „омекшала“ непријатељску одбрану. Овај посао обавила је артиљеријска група састава две самоходне топовско-хаубичко артиљеријске батерије 155мм „нора-Б52“, артиљеријско-ракетна група самоходних вишецевних ракетних лансера 128мм „огањ“ дигитализовани и „огањ“ модулари, лансер „морава“ и самоходна хаубичка артиљеријска батерија 122мм модернизованих „гвоздика“ уз чету минобацача 120 мм.

Увођењем модернизованих артиљеријских оруђа, телекомуникационих и командно-информационих система и опреме, створена је основа да се у току седам минута артиљеријске припреме напада у рејон циљева испали више од 500 пројектила, односно „изручи“ више од 20 тона челика и експлозива по непријатељу.

На захтев команданта тактичке групе одобрено је дејство борбене авијације и хеликоптера по предњем крају непријатељских снага. У дејство је прво уведено 11 авиона МиГ-29 са задатком „чишћења“ ваздушног простора и ловачке заштите ударне групе борбених ваздухоплова.

Након уништења ПВО снага непријатеља, створени су повољни услови за дејство ловачко-бомбардерске авијације по елементима борбеног распореда непријатеља.

До рејона објекта дејства авиони су дошли у бришућем лету појединачно, користећи конфигурацију терена ради избегавања непријатељске ПВО. У рејону објекта дејства авиони су долетели на потребну висину ради стварања оптималних услова за дејство авиона „орао“ ракетама и разорним авио-бомбама као и авиона „супер галеб“ Г-4.

Противоклопна борба

Откривањем центра за телекомуникације непријатеља, борбени хеликоптери Ми-35 добили су задатак да на њега дејствују ракетама „атака“.

Хеликоптери Ми-17 и Х-145 дејствовали су по механизованој колони непријатеља у рејону невођеним ракетним зрнима С-8, након чега су оклопне циљеве непријатеља нападе „гаме“ са вођеним ракетама типа „маљутка“.

Након што су створени услови на бојишту, јединице тактичке групе изашле су на линију развоја и почеле напад. На главном правцу напада противоклопна дејства извела су два механизована вода и вод ПОЛО М83 док су тенкови М-84, М84-АС1 и Т-72МС гађали топовима 125мм на великим даљинама. Истовремено са дејством тенкова, по непријатељевој пешадији дејство је остварио вод за подршку из састава пешадијске чете минобацачима 82мм, БГА 30мм и далекометним пушкама 12,7мм.

Тенковске чете на тенковима М-84 и Т-72МС са механизованим водом на БВП М80А и механизованим водом на модернизованим БВП М-80А дејствовали су уз садејство „лазара-3“ са задатком да се сломи одбрамбена моћ непријатеља и што пре избије на јуришни положај.

Снаге тактичке групе спровеле су замицао команднта да се пешадијском четом изврши обухват десног крила непријатеља, снагама на главном правцу напада изведе фронтални напад, а једним механизованим водом на десном крилу створи лажна слика о намери да се изведе обухват његовог левог крила.

Дејство „панцира С-1“

Авиони су приказали прецизност погађања циљева

ПРЕДСЕДНИК ВУЧИЋ: СНАГА ВОЈСКЕ ПОКАЗУЈЕ СНАГУ ДРЖАВЕ

Председник Републике Србије и врховни командант Војске Србије Александар Вучић честитао је потпредседнику Владе и министру одбране др Небојши Стефановићу, начелнику Генералштаба генералу Милану Мојсиловићу и свим припадницима Војске на успешно изведеној здруженој тактичкој вежби на Привременом полигону „Пештер“, највећој у последњих неколико деценија, којом је окончана серија вежби на осам локација широм наше земље под називом „Муњевити удар 2021“.

– Веома сам поносан на Војску Србије. Желим да честитам свим припадницима Војске, начелнику Генералштаба господину Мојсиловићу, министру одбране господину Стефановићу, Симовићу, Жарковићу, али и свим овим дивним, младим људима који су фантастично извели вежбу – истакао је председник Вучић након вежбе.

– Снага наше Војске биће драстично измењена и много увећана у наредних девет месеци и мислим да ово показује снагу државе. То не би било могуће да није веће финансијске снаге наше земље – оценио је председник Вучић.

Председник је изразио посебну захвалност борцима и јунацима са Кошара, јер је готово 240 бораца данас присуствовало вежби, од којих је седам дошло из Црне Горе.

– Велико вам хвала, драги борци, за ваше огромно срце и хвала вам што сте овде данас са нама. Видео сам са каквом су страшћу пратили ово што се данас могло видети. Видео сам код њих и срећу и задовољство што је њихова војска данас много снажнија и што су они и својим ранама и својом и пожртвованошћу својих колега и својим животима допринели да бисмо данас имали неупоредиво снажнију војску – рекао је председник Вучић.

Председник Вучић је истакао да ћемо наставити улагање у нашу армију.

– Нас не интересује да било коме претимо. Не интересују нас сукоби ни ратови, али нас интересује да увек можемо да будемо у стању да своју земљу и свој народ одбранимо. Ништа више и лепше од тога, ништа часније од тога – нагласио је председник Вучић.

По изласку маневарских јединица на јуришни положај извршено је сређивање борбеног распореда. Командири пешадијске и механизовне чете наредили су искрцавање укрцаних чланова механизованих и пешадијских одељења из БВП М80А и „лазар-3“ подржано дејством топова 20 и 30мм и спрегнутим митраљезима.

У току јуриша комбинацијом ватре и енергичног покрета снаге Војске Србије уништиле су снаге непријатеља на свом правцу. Продор кроз дубину одбране изведен је уклањавањем кроз међупросторе и пробијањем преко слабије брањених положаја, не дозвољавајући непријатељу да се одвоји, среди и поново организује отпор.

Како би се овладало комуникацијама и спречило да непријатељ доведе свеже снаге, једна падобранска чета десантирала се из хеликоптера Ми-17 и Х-145М. На-

кон искрцавања, специјалне снаге су се спојиле са снагама на ободу десантне просторије и наставиле са чишћењем простора неутралишући остављене непријатељске групе.

За то време противтерористички тим из батаљона за специјалне операције „Соколови“ неутралисао је непријатељске снаге у насељеном месту представљеном макетом кућа.

Непријатељ је разбијен и командант тактичке групе увео је резерву ради организације борбе по дубини и гоњења непријатеља.

Крај вежбе означио је скок падобранаца 63. падобранске бригаде који су изнад Пештера развили заставе Републике Србије и Војске Србије.

Муњевити удар 2021

Округли сто „Агресија НАТО-а на СРЈ 1999. и нови хладни рат“

РЕЗОЛУЦИЈА СБ УН 1244 МИНИМУМ ИСПОД КОГА СЕ НЕ СМЕ ИЋИ

У Дому Војске Србије, 9. јуна 2021, одржан је округли сто на тему „Агресија НАТО-а на СРЈ 1999. и нови хладни рат“. Организатори скупа су Клуб адмирала и генерала Србије и Београдски форум за свет равноправних

На овом важном скупу с еминентним учесницима поред осталог је речено да ако је Резолуција 1244 СБ УН 1999. године, док је земља била под бомбама НАТО-а, представљала максимум могућег – Резолуција 1244 данас представља минимум испод кога се не сме ићи у дијалогу о решењу статуса КиМ.

На скупу су говорили: владика мочачки Исихије, др Момчило Вуксановић (председник Српског националног савјета ЦГ), Константин Затулин (посланик Државне думе Русије, који се онлајн јавио из Крима), проф. др Даница Грујичић, генерал Миломир Миладиновић (председник Клуба адмирала и генерала Србије), Никола Шаиновић, генерал Обрад Стевановић, проф. Слободан Рељић, др Небојша Вуковић (Институт за међународну политику и привреду), проф. Душан Прококовић (Институт за међународну политику и привреду), генерал Лука Кастратовић (председник Извршног одбора Клуба генерала и адмирала Србије), Раде Дробац (потпредседник Београдског форума) и Живадин Јовановић (председник Београдског форума). Скупу су присуствовали и представници амбасада Русије и Палестине.

Такође је речено да ничим не треба умањивати одговорност НАТО-а за људске жртве, разарања и за коришћење забрањеног оружја, као што су пројектили са осиромашеним уранијумом и касетне бомбе. Констатовано је да је то био нуклеарни рат ниског интензитета.

Изнесено је мишљење да се нови хладни рат огледа у наметнутим поделама на алијансу демократских земаља и земаља које Запад назива „ауторитарним системима“. Нови хладни рат довео је до пораста неповерења и конфронтације на глобалном плану, трке у наоружању, економског рата санкцијама и ратно-хушкачке пропаганде. Таква ситуација неминовно рађа и непредвидиве инциденте и развоје. У том смислу је наведено да НАТО лансира масовне војне вежбе, највеће по обиму од краја Другог светског рата, попут *Defender Euro 21* и *Defender Indo-Pacific 21*, које обухватају три

ЖИВОТ ПОД БОМБАМА НАТО-а 1999. године
СУРДУЛИЦА, у порушеном дому, снимио Драшко Гаговић

континента истовремено – Европу, Африку и Азију. Чини се као да неко жели да постави челични обруч око Русије и Кине.

Изражено је мишљење да Брисел-

Куда стреми ЕУ којој је важнија илегална, натовско-терористичком силом наметнута творевина, него суверена и целовита Србија, чланица и оснивач Лиге народа, ОУН, ОЕБС, УНЕСКО?

ски дијалог о Косову и Метохији има конструкциону грешку јер почива на фикцији о статусној неутралности ЕУ, односно Немачке. Зато су изостали резултати и изневерени интереси Србије.

На округлом столу одато је признање председнику Чешке Милошу Земану, који се извинио због учешћа Чешке у агресији НАТО-а, и изражено је уверење да ће то пробудити савест лидера других земаља да следе Земанов пример. Ако не сада, то се у будућности мора десити зато што није само у интересу Балкана него и у интересу Европе како би она почела да води аутономну политику. Признање је одато и судији Приски Матимби Нијамбе из Замбије на издвојеном мишљењу на пресуду Хашког трибунала генералу Ратку Младићу.

Марина Чолић

Највећу одговорност носе тадашњи лидери САД, Велике Британије, Немачке и Француске Бил Клинтон и Мадлен Олбрајт, Тони Блер, Герхард Шредер и Жак Ширак

Живадин Јовановић, бивши министар спољних послова СРЈ

ПРОДУЖЕНИ ЗЛОЧИН

Завршна реч на Округлом столу Београдског форума за свет равноправних и Клуба генерала и адмирала Србије одржаном 9. јуна 2021. године

Н и данас, 22 године од окончања оружане агресије НАТО-а против наше земље, нити икада у будућности, не смомо изгубити из вида основне чињенице. Била је то оружана агресија извршена кршењем Повеље ОУН, Завршног документа ОЕБС-а из Хелсинкија, других међународно-правних општеобавезујућих докумената, као и заобилажењем Савета безбедности ОУН као најодговорнијег тела за питања мира и безбедности у свету. Реч је о најгрубљем нападу на европски и глобални систем мира и безбедности успостављен на резултатима Другог светског рата. О злочину против мира и човечности за који још увек нико није одговарао. За огромне људске патње и жртве, за материјална разарања, за коришћење

оружја са осиромашеним уранијумом и других средстава и метода масовног уништавања, за дестабилизацију Балкана, Европе и светског правног поретка успостављеног стварањем Уједињених нација, највећу одговорност носе тадашњи лидери САД, Велике Британије, Немачке и Француске – Бил Клинтон и Мадлен Олбрајт, Тони Блер, Герхард Шредер и Жак Ширак.

Култура памћења

Култури памћења данас се у Србији посвећује све већа пажња. Београдски форум за свет равноправних и Клуб генерала и адмирала дали су велики допринос томе. Све појаве и догађаје из новије историје ове организације су називале правим именима.

Већ више година сведоци смо да државне, научне и културне институције, као и најважнији медији, напад НАТО-а на нашу земљу 1999. исправно оцењују као оружану агресију, илегални чин и злочин против мира и човечности. То је значајна позитивна промена у односу на ранију вишегодишњу праксу. И разуме се, није реч само о формалном или протоколарном односу, о исказивању поштовања према жртвама и браниоцима земље, према слободарским традицијама народа. Све то је јасно, потребно и нормално. Далеко је важније да јединство у правилном оцењивању „агресије“, „тероризма“, „сепаратизма“, „једностраног отцепљења“ прерасте у најши-

ру сагласност када је реч о политици заштите суверенитета и територијалног интегритета земље, нужности поштовања уставног поретка, позивању и ослањању на међународно право и посебно, на Резолуцију СБ УН 1244. У том погледу свакако је потребно далеко више посвећености, доследности и истинског дијалога.

Признање Земану

Треба одати признање председнику Чешке Републике Милошу Земану за његову људску, државничку и интелектуалну храброст исказану недавним јавним извињењем Србији и српском народу зато што је његова земља учествовала у агресији НАТО-а 1999. године.

Ово извињење има вишеструки историјски значај. Најпре, оно ослобађа одnose две пријатељске и братске земље и народа неприродног баласта из новије историје и отвара простор за даље јачање међусобног поверења и продуктивне сарадње. Посебно је значајно што је председник Земан нашао разлог да подсети на солидарност наше земље и народа са Чехословачком 1938. и 1968, што свакако није пука историјска реминисценција већ порука и опомена. Његово извињење видимо и као нуклеус нове савести Европе, као повод за размишљање лидера других земаља чланица ЕУ и НАТО-а да се, у ближој или даљој будућности, одлуче на сличне кораке. Не само због исправљања тешких неправди према Србији и српском народу већ једнако, ако не и више, због потребе обнове идентитета, достојанства, аутономије и напретка саме Европе. После ера колонијализма, ратова за прерасподелу колонија, фашизма и геноцида, грамзивости и нехуманости мултинационалног корпоративног либерализма и интервенционизма, Европи би добро дошла морална и цивилизацијска катарза. Каква би била визија цивилизације која би наставила да служи као окриље за бизарне геополитичке комбинације, огољени експанзионизам, стигматизацију, разбијање и кажњавање „непошлуких“ нација, за обнављање пропалих освајачких пројеката?

Изјава председника Земана сведочи и о правој природи односа унутар НАТО-а у којима најмоћнији одлучује, док дру-

ги то извршавају надајући се награди. На тој основи већина европских земаља била је увучена у сраман први рат на европском континенту после Другог светског рата, у рат против Европе, њене стабилности и аутономног развоја. Кооперативност током агресије на Југославију неким земљама је призната као доказ усвојене демократије, као пријемни испит за убрзани улазак у чланство НАТО-а и ЕУ. На тој основи Србији и српском народу наметнута су велика зла, изазване велике људске жртве, огромна штета и застој у развоју. Да ли је Европи, заиста, боље зато што је пре 22 године учествовала у разарању Србије, да ли је због тога данас јединственија, самосталнија, (само)поштованија, да ли је европски систем безбедности (ОЕБС) поузданији и функционалнији него што је био пре НАТО агресије? Да ли је ближа заједничком дому равноправних народа од Сuceа до Владивостока, или је одустала од те визије? Какве су последице НАТО агресије на систем УН и међународно право?

Еу и Србија

Срби су народ који је себе увек видео као део Европе, доприносио њеној слободи, култури и њеним вредностима чак и више него многе чланице ЕУ. Када се данас анализира однос ЕУ према Србији и српском народу у току протекле три деценије, однос према виталним српским националним и државним интересима, када се посебно размисли шта је позадина настојања да се Србија принуди на одрицање од Косова и Метохије, од суверенитета, територијалног интегритета и идентитета, не може се одолети оциени да неке унутар ЕУ сметају како историјска улога и допринос Србије Европи, тако и њена независност, међународни положај и развој данас. Чак, да сметају и сама подсећања на то! Ако ово има основа, онда се отвара далеко важније питање – куда стреми ЕУ којој је важнија илегална, натовско-терористичком силом наметнута творевина, него суверена и целовита Србија, чланица и оснивач Лиге народа, ОУН, ОЕБС, УНЕСКО?

Време дубоких промена

Србија је кроз историју научила да буде стрпљива, издржљива и достојанствена, с јасним и дугорочним погледом у будућност.

Ово је време дубоких промена. Мултиполарни поредак је део нове реалности. У том поретку постоје значајни простори за демократизацију међународних односа, поштовање принципа суверене равноправности, територијалног интегритета и суверенитета, за јачање улоге међународног права и УН. Те просторе треба освајати и испуњавати усклађеним активностима и новим иницијативама што више мирољубивих земаља.

Ово је време нових изазова и за српску политику и дипломатију, и у начелу и посебно када је реч о напорима за заштиту виталних националних и државних интереса у решавању питања будућег статуса покрајине Косово и Метохија. Ако је 1999. Резолуција СБ УН 1244 била максимум који се могао обезбедити док је земља била под НАТО бомба-

ма, онда је тај општеобавезујући међународни правни акт данас минимум од којег се не сме одступати. Тај документ је компромис чија је суштина поштовање суверенитета и територијалног интегритета Србије, на једној, и широке аутономије за Косово и Метохију у оквиру Србије, на другој страни. Суштина дијалога треба да буде у напору за конкретизацију и примену те две основне компоненте компромиса, као и извршавање неизвршених обавеза из Резолуције 1244 (слободно, безбедно и достојанствено враћање 250.000 прогнаних Срба и других неалбанаца, безбедност и слобода кретања, враћање договорених контингената ВС и полиције, демилитаризација и др.).

Док неко блокира дијалог, не извршава прихваћене обавезе, крши Резолуцију 1244 СБ, док неко све то одобрава, ствара и наоружава творевину која силом опстаје изван сваког међународног закона, стандарда и општеобавезујућих одлука СБ УН, нико нема права да врши притиске, прети или уцењује Србију, или да је оптужује за „замрзнути конфликт“. Конфликт су замрзли они који су, као кликом прекидача, прекинули извршава-

Док се дијалог води уз директно учешће и утицај само геополитичког Запада (ЕУ/САД/НАТО), из таквог формата може се очекивати

ње Резолуције СБ УН 1244 у часу чим је Србија извршила све своје обавезе. Поставаљање рокова, уцењивање Србије, махање некаким „свеобухватним правно-обавезујућим документом“ иза леђа Србије, уз позивање на случај „две Немачке“, инфлација „непостојећих папира“ – само потврђују да западни центри моћи не желе друго осим да Србији изрекну још једну казну: казну одузимања најсветијег дела државне територије, поништавања националног идентитета и самопоштовања. Такав прилаз тешко да би се могао другачије окарактерисати осим као – продужени злочин.

Униполарни свет не може се реинкарнирати ни притисцима, ни претњама, нити војном силом иако западни центри моћи још увек од тога не одустају. О томе сведоче и текуће синхронизоване демонстрације моћи од Балтика, преко Црног мора до Средоземља и Нигера, као и у Индопацифику. Ратнохушакчком пропагандом најпре се производе и намећу носиоци „малих утицаја“ и „ревизионисти“, а онда се застрашенима нуде заштита и браниоци, сврставају у „лигу демократија“. Изазивање тензија, неспокојства и конфликта су интегрални део милитаризованог либералног корпоративног система.

Бриселски формат

Чини се да се протеклих месеци и седмица превише бавимо дневно-политичким питањима која се тичу дијалога

у Бриселу. Заобилази се питање – да ли у Бриселу уопште може доћи до праведног, уравнотеженог и одрживог компромиса, имајући у виду да се ЕУ није показала као непристрастан посредник нити као фактор који гарантује спровођење договора?

Уверен сам да то није могуће јер бриселски формат дијалога (преговора) има конструкционе грешке. Прво, већину чланица ЕУ чине земље чланице НАТО-а које су учествовале у агресији с геополитичким циљем: одузети Косово и Метохију од Србије и претворити га у америчку/НАТО војну базу с улогом у примени стратегије ширења на Исток. Нико озбиљан не може поверовати да ЕУ таква каква је искрено жели или може бити фер и непристрасни посредник. Друго, бриселски формат се заснива на концепту огољене трговине по принципу – Србија се одриче Косова и Метохије, признаје га као државу, односно прихвата његово чланство у УН, за обећање чланства остатка Србије у ЕУ. Тако нешто никада, ни од кога није захтевано, није се догодило нити може проћи са Србијом. Треће, проблем који треба решити тиче се мира и безбедности а то је у искључивој надлежности СБ УН, што потврђује и Резолуција 1244.

Дакле, док се дијалог води уз директно учешће и утицај само геополитичког Запада (ЕУ/САД/НАТО), из таквог формата може се очекивати само наметање решења у интересу геополитике експанзије НАТО-а на Исток – ништа више, ништа мање. То значи да Запад користи садашњи „замрзнути конфликт“ који је сам створио као тољагу и претњу да би Србија прихватила његово прерастање у далеко већи и опаснији. Никакви економски, инвестициони, инфраструктурни или слични мамци и додаци не би изменили суштину или зауставили гомилање конфликтног потенцијала.

Због свега тога потребно је што пре отворити могућност учешћа Русије и Кине у процесу, што значи враћање решавања питања статуса у окриље Савета безбедности и у оквиру Резолуције СБ УН 1244. То што се повремено истиче да ће евентуално решење до којег би се дошло у Бриселу и тако доћи на верификацију у Савет безбедности, није реално, нити умирујуће објашњење. Решавање проблема ипак је шире од пуког гласања.

Апелујемо да надлежни државни органи комплетирају списак цивилних жртава НАТО агресије, да се хитно настави и интензивира рад на утврђивању последица коришћења оружја са осиромашеним уранијумом и отровних гасова изазваних бомбардовањем хемијских фабрика и рафинерија, да се подржи формирање научноистраживачког центра о НАТО агресији, с библиотеком и одговарајућом документацијом који би на једном месту били доступни домаћим и страним истраживачима, да се легализује споменик жртвама НАТО агресије „Вечна ватра“ у Парку пријатељства на Новом Београду и да се у наставне програме свих нивоа образовања уврсти наставна јединица о НАТО агресији.

Живадин Јовановић
Извор Печат

Из ратног дневника генерал-пуковника
Небојше Павковића

ВАЗДУШНА БОРБА ИЗНАД ПРИШТИНЕ

Од експлозија свуда око нас, у диму од сагорелих барутних гасова, који ме је штипао за очи, видео сам авион из чијег репа је куљао дим. Почео је да прави маневар у правцу Урошевца и Македоније и у једном тренутку се нашао тачно изнад наших глава.

Храбро и одлучно наши војници бранили су простор Космета

У 19.30 часова, ађутант Драшковић известио је да је колона моторних возила спремна за превозење у село Чаглавица. Лазаревић и ја ушли смо у моје возило „чироки“, а генерал-мајор Милан Ђаковић у возило генерала Лазаревића. Село Чаглавица насељено је српским становништвом и налази се око седам километара јужно од Приштине, на путу Урошевац–Скопље. Док смо путовали разговарали смо о начину довођења и прихвата јединица којима је ојачана Трећа армија: 252. оклопне бригаде Прве армије, 211. оклопне бригаде из Ниша и Прве артиљеријско-ракетне бригаде Прве армије. Генерал Лазаревић известио да је формирао посебан тим који ће се бавити овим питањима и предложио да „снимимо“ време и начин дејства авијације, утврдимо време прекида дејства између интервала, да бисмо у то време вршили покрете јединица.

На излазу из Приштине, на брду Ве-

терник, видео сам лажне положаје јединица ПВО које су поставили припадници 311. средњег самоходног ракетног пука ПВО из састава РВ и ПВО. Макете радара и ракета биле су постављене на врху брда, близу раскрснице путева Приштина–Ѓњилане–Урошевац, у близини, рејона распореда, оклопног батаљона 15. оклопне бригаде. То је угрожавало ову јединицу и комуникацију. Предложио сам Лазаревићу да се разговара са командантом овог пука ПВО да изврши померање овог лажног положаја.

На надвожњаку код раскрснице путева зауставили смо се да видимо како су инжењерци Приштинског корпуса маскирали надвожњак. Неколико старих аутомобила, гума и земље, постављени око надвожњака, маскирали су овај објект, као да је порушен, а направљена обилазница била је имитација асфалта од стиропора. То

је требало да обмане пилоте авиона да је надвожњак већ порушен. Лазаревић је известио да је слично маскирање извршено на још неколико локација. У центру села Чаглавица сачекала нас је патрола Војне полиције и наставила да води до мотела. Овај објект налазио се на источној страни села, удаљен од магистралног пута око три до четири километра. Стигли смо неколико минута пре 20 часова. Дочекали су нас људи из обезбеђења и повели у једну просторију на првом спрату.

Реферисање

Тамо су већ били: Никола Шаиновић, потпредседник Савезне владе и шеф комисије за сарадњу са ОЕБС-ом и члан преговарачког тима Републике Србије у Рамбујеу; Зоран Анђелковић, председник Привременог

Извршног већа и командант штаба Цивилне заштите за Космет; генерал-потпуковник полиције, Обрад Стевановић, помоћник министра полиције за посебне јединице Полиције МУП-а; генерал-мајор полиције, Сретен Лукић, руководилац Штаба МУП-а за Косово и Метохију; Мишко Лаковић, начелник ресора Државне безбедности за Приштину; Зоран Драговић, помоћник начелника ресора Државне безбедности за обавештајне послове.

Сви су устали када смо ушли и срдечно се поздравили, јер се нисмо видели скоро петнаестак дана. Шаиновић је одмах предложио да почнемо са радом, да бисмо и раније завршили. Информисао нас је укратко са догађајима у Рамбујеу, а затим и о напорима државног руководства да се избегне агресија. „Били смо спремни да пристанемо на све услове из споразума, осим анекса споразума који се односио на војна питања“ рекао је.

Ја сам информисао шта је све предузето у јединицама Треће армије до сада, какве су последице дејства НАТО до сада и ојачања која је добила Армија. Генерал Лазаревић је детаљније говорио о активностима јединица Приштинског корпуса на блокирању ШТС и борбама које се тренутно воде.

Од представника полиције говорио је Сретен Лукић о мобилизацији и довођењу јединица Полиције на Космет и сукобима које воде са ШТС. О ангажовању јединица Посебних јединица Полиције МУП-а говорио је Обрад Стевановић.

Мишко Луковић говорио је о безбедносној ситуацији у Приштини и понашању вођа шиптарског терористичког покрета, а Зоран Драговић о намерама ШТС у наредном периоду.

Било је 20.23 минута, када је у просторију ушао ађутант Драшковић и пренео да се хитно јавим дежурном Оперативном центру Команде Треће армије.

Изашао сам из просторије и сишао степеницама до портирице. Тамо ме је дочекао водник из обезбеђења са подигнутом слушалицом. Јавио сам се. На вези је био дежурни истуреног командног места Треће армије, пуковник Средојевић, и известио да ће за који тренутак почети напад НАТО авијације на читавом простору Космета. „Очекује се напад од око 100-150 авиона“, рекао је сав задихан.

Нисам стигао ни да га питам од кога је примио ту информацију и са ког простора долазе авиони, када се зачула бука авионских мотора и експлозије са свих страна.

„Ево чујем их, упозорите све јединице и пренесите начелнику везе да одржава везу са командантима јединица и са мном“, рекао сам и прекинуо везу.

Грмело са свих страна

Више се ништа није могло чути од авионских мотора, експлозија и рафала оруђа ПВО система. Грмело је са свих страна. Експлозије су потресале

зграду хотела. Тамо су већ сви били на ногама и спремали се да сиђу доле. Ушао сам у салу и рекао: „Изгледа да ће ноћас бити густо. Најављен је напад јаче групе НАТО авијације на Космет“. Нису ме ништа питали, сви су кренули ка излазу.

Ноћ је била ведрa и обасјана месечином. Гледали смо у небо. Поред звезда јасно су се видели авиони. Као осице кружили су на простору око Приштине и ракетирали циљеве у граду, али и око града. Истовремено, јединице ПВО са разних позиција отварају су ватру, а снапови рафала укрштали се изнад Приштине. НАТО авиони избацују мамце да би се заштитили и на небу се преламају на стотине разних боја, што је личило на велики рој свитаца.

Крстарећи пројектили падају по Аеродрому „Слатина“, руднику „Бела-ћевац“, Ветернику, Грмији и око Грачанице, по рејону командног места 15. оклопне бригаде. Већ сам почео да разликујем њихове експлозије, од авионских ракета и навођених бомби.

Понашали смо се као да није рат, већ вежба или ватромет. Показивали смо једни другима авионе и рафале наших ПВО оруђа.

Јединице 311. средњег самоходног ракетног пука ПВО које са пет батерија бране Аеродром „Слатина“ и објекат „Голеш“, водиле су жестоку борбу са авионима НАТО-а. На положајима око Приштине борбу са авионима НАТО-а водили су дивизиони ПВО из 15. оклопне бригаде, 202. позадинске базе, Војнотериторијалног округа и батерија из 311. средњег самоходног ракетног пука ПВО. Битка је по свему била неравноправна. Није ми било јасно због чега су НАТО авиони нападали са висина, од око 6.000-8.000 метара и ушли у зону успешног дејства неких наших система ПВО.

У једном тренутку, изнад наших глава, догодила се права драма. Неколико авиона правило је маневре на малом простору и лансирали ракете у правцу Приштине. По мојој процени, пројектили су падали по рејонима села Матичане и Софалија и по објекту Грмија.

Од експлозија свуда око нас, у диму од сагорелих барутних гасова, који ме је штипао за очи, видео сам авион из чијега репа је куљао дим. Почео је да прави маневар у правцу Урошевца и Македоније и у једном тренутку се нашао тачно изнад наших глава. Правио је заокрет, док му је из задњег дела излазио бели дим. Био је на висини да су му се учавале ознаке на задњем делу. Почели смо да се радујемо, а погођени авион, у пратњи још два, летео је, час лево, час десно.

Генерал полиције, Обрад Стевановић, узвикнуо је: „Ево, један је погођен“ и показивао у правцу Урошевца. „Погођен је, али иде према Македонији“, повикао је неко од присутних. Наставили смо да га пратимо док се није потпуно изгубио у мраку. Када смо помислили да ће се извући, по-

сле 15-20 секунди, видела се велика пламена лопта, а затим се чула снажна експлозија.

„Пао је“, поново је повикао Обрад, „пао је сигурно“. Није било сумње да је погођени авион, кога смо видели, пао на осам-десет километара од нас, експлодирао и претворио се у пламену лопту. Почела су нагађања где се авион срушио.

Лажни порптарола НАТО-а

„Пао је на простору села Сушице и Словиња или на обронцима Андоровачке планине“, рекао је Лазаревић и одмах наредио командантима 15. оклопне бригаде и 243. механизоване бригаде, Војнотериторијалног одреда Липљан и 52. батаљона Војне полиције, који су се налазили у непосредној близини места пада авиона, да блокирају тај рејон и покушају да пронађу пилота, ако је успео да се катапултира и ако је жив. Понашали смо се као деца. Скоро да смо заборавили да се око нас и даље води борба у ваздуху и да се и ми налазимо на простору који је ризичан и удаљен око 500 метара од ватреног положаја батерије ПВО чији су припадници, вероватно, погодили авион.

Очекивао сам да ће батерија одмах променити положај јер ће се авиони НАТО-а, обрушити на њу. Генерал Обрад Стевановић је отишао до једног стуба на паркиралишту и са те позиције помоћу бусопе одредио правац – азимут у коме је авион одлетео и експлодирао и записао податке у своју бележницу.

После неколико минута, као што сам и процењивао, око нас је било као у кошници. Осим експлозија и брујања мотора, сада се у ваздуху налазио само дим од пожара који су се видели на све стране. Ваздух је био презасићен сагорелим гасовима авионског горива, који су у великом броју, непрекидно изводили маневре и гађали циљеве на земљи. Растали смо се без поздрава и по групама напустили овај рејон.

Лазаревић и ја одлучили смо да одемо у Кишницу, напуштени рудник у непосредној близини Грачанице, познат по хаварији која се десила пре 10-15 година када је пукла брана језера јаловине из рудника и затрпала велики број рударских кућа у селу Бадовац. Одлучили смо се да одемо тамо јер је било ризично да идемо за Приштину. Да би бисмо избегли обилазни пут за Грачаницу, кренули смо пољским путем и врло брзо стигли до Задружног дома у центру Грачанице.

На командно место „Кишница“ стигли смо око 22.35 часова. Пошто командно место још није било потпуно поседнуто, затекли смо само дежурног официра и групу старешина који су одржавали системе веза. На улазу нас је дочекао мајор Јевтовић, референт у оперативном органу, и известио да је командно место спремно за рад, али да још нису стигле све старешине. Био је изненађен што нас види.

Уколективном сећању српског народа остаће заувек варварска дела НАТО-а

Отишао сам у оперативну салу и оставио њега и Лазаревића у ходнику зграде. Чуо сам да му генерал Лазаревић издаје задатке за појачање обезбеђења командног места и проверу везе са свим командантима Приштинског корпуса и Треће армије. У просторији за одмор сам укључио телевизор и слушао информације о агресији НАТО-а на СР Југославију.

Портпарол НАТО-а, Џеми Шеј, оправдавао је агресију на СР Југославију и саопштавао информације о губицима које је НАТО нанео Војсци Југославије на Космету. Коса ми се дизала на глави када је говорио о стотинама погинулих старешина и војника на Космету, иако сам знао да то није тачно.

У Оперативној сали генерал-мајор Лазаревић анализира пристигле информације из јединица. Наредио сам му да до 24.00 час прикупи податке о нашим губицима. Телефоном сам назовао пуковника Станојековића на истуреном коамандном месту „3“ и наредио да прикупи податке о губицима у осталим јединицама Треће армије.

После двадесетак минута, док су оперативци радили на прикупљању података, Лазаревић и ја, у пратњи командира Команде стана Приштинског корпуса и командира обезбеђења, кренули да обиђемо Командно место.

Насеље Кишница, налази се на неприступачном терену, на западним падинама Андоровачке планине, у подножју највишег врха Ветерника (т.т. 1.057). Зграда командног места, са

комплексом напуштених објеката у овом руднику, налазила се на 300 метара од самог копа. Читаво насеље је практично било „сакривено“ између два брда и могло се уочити само са западне стране, из правца Приштине. Обишли смо простор око зграде командног места, поред чијих зидова су била „начичкана“ возила везе и помоћне опреме. То ми се није свиђало па сам од Лазаревића тражио објашњење. Објаснио ми је да мора тако, јер је простор узан а возила са уређајима везе не могу да се постављају на околне висове јер би потпуно демаскирали командно место.

„Зато смо их овде поставили, а њихов рад смо обезбедили постављањем релеја, далеко од возила, у рејону села Ајвалије, што обезбеђује успешно функционисање веза а не демаскира Командно место“, објаснио је Лазаревић.

Обишли смо и јединице у непосредној близини, команду стана, батаљон везе, батаљон војне полиције и извиђачко-диверзантску чету. Били су затечени нашим доласком. Међутим, без обзира на изненађење, у овим јединицама смо затекли добро стање, што је и карактеристично за, како их зову, „приштапске јединице“. Њихова намена је да створе што повољније услове за рад Команде.

Отишли смо до копа рудника и пред нама се, захваљујући месечини, ukazало огромно „гrotло“ пречника око 200 до 300 и дубине око 150 до 200 метара, до чијег дна је водио макардамски пут. Било је то погодно место

за брзо склањање у случају напада авијације. Приликом повратка у команду запазио сам да су поред пута ископани заклони за моторна возила и маскирани мрежама и гранама дрвећа. Избројио сам око 30 заклона.

У некима од њих била су паркирана возила. На око 200 метара од зграде командне командир команде стана информисао је Лазаревића да са тог места почиње „мртва зона“ и објаснио да се ту губе сви радио-сигнали и да се не може одржавати веза. Каже „због метала у руди“. Да бих то проверио, извадио сам из торбе телевизор портабл марке „Касио“ и укључио га. Сlike није било. Држао сам упаљен телевизор док смо прилазили згради и, заиста, на око 100 метара од зграде, на телевизору се појавила слика. Пало ми је на памет да то може бити корисно.

Генерал Лазаревић, као да је прочитао моје мисли, почео је да говори да је подручје богато рудом гвожђа и другим металима, што представља сметњу за емитовање свих врста зрачења и да ће се, вероватно, и пилоти авиона сresti са том појавом.

„Довољно је да се искључе уређаји везе пре налета авиона и командно место остаје заштићено. После проласка ваздушне опасности поново се активирају средства везе и оно је одмах у функцији“, објаснио је. Рекао сам Лазаревићу да је ово најбољи пример за оперативну маскирање.

Овај текст почињем да пишем у суботу, 12. јуна, у 19 часова и 13 минута, а завршићу га сасвим сигурно пре недеље, 13. јуна, када ће у Паризу почети финални меч овогодишњег Ролан Гароса. Идеја за текст пала ми је на памет пре неколико сати у једној лепој пицерији на језеру Палић. Двојица мушкараца мојих година (дакле, ближи педесетој него четрдесетој) седели су за суседним столом, пијуцкали пиће и разговарали, наравно, о Ђоковићу. Казао сам мојој супрузи: „Слушај, Ђоковић је поново у моди!“ Она ми је одговорила: „Наравно да јесте. Зато што то није тенис већ геополитички клинч.“ И после тих њених речи отворио ми се цео овај текст.

Глобализација спорта, у коме некадашњи спортски клубови постају предузећа или франшизе, довела је до његовог потпуног обезличења. Парадоксално, док се та елитна предузећа међусобно „љуто“ боре на стадионима или у дворанама, њихови менаџменти припадају истом глобалном окружењу, па између њих влада савршени мир посвећен заједничком циљу: производњи спектакла и стварању профита из њега.

Звезде спорта – агенти спектакла

Спектакл подразумева одрицање од властите посебности. То је добро знао још Ги Дебор, када је шездесетих година прошлог века написао да је „агент спектакла који ступа на позорницу у улози звезде сушта супротност индивидуи: он је исто толико непријатељ сопствене индивидуалности колико и индивидуалности других“. Другим речима, звезда не може бити личност, она мора да буде модел. О томе сведоче највеће спортске звезде које изван терена наступају као агенти спектакла / Глобалног капитала, а не као личности. Код ових звезда не постоји никаква дистанца у односу на спектакл, никакав лични став, као траг неке несводиве индивидуалности у њима или бар моменат лаке ироније спрам спектакла који би нам дао могућност да наслутимо како у тим људима има нечега што Глобални капитал није купио и присвојио. То се, међутим, не дешава. Чак и када нису на терену, они остају агенти спектакла, који своје фанове дресирају тако да верују како су спектакл и Глобални капитал који га производи једино добро, а да је све остало зло. Деборовим речима: „Сам спектакл представља себе као широку и недоступну стварност која никада не може бити доведена у пи-

Ђоковић и Глобални капитал

ПОТЕРА СЕ НАСТАВЉА

Проблем с Ђоковићем је био у томе што он није хтео да се прода. Човек је осетио неки понос што је Србин. Невероватно. И ту почиње рат између Глобалног капитала, који влада Тенисом, и Ђоковића, који је колико својим пореклом, толико и својим поступком заправо казао да Тенис треба да припада онима који га играју. Дакле, играчима, без обзира одакле долазе.

тање. Његова једина порука гласи: Оно што се види је добро, оно што је добро, види се. Пасивни пристанак, који спектакл захтева, заправо је ефикасно наметнут његовим монополом над појавношћу, начином на који се појављује и који не оставља нимало простора за било какав одговор.“

Ту, на крају свог увида, Дебор ипак прави грешку, зато што простора за одговор/супротстављање спектаклу ипак има: понекад и понегде. Када се то догоди, присуствујемо чуду, које се појављује изненада, као откровење, а затим нестаје, остављајући иза себе траг, незабораван и неизбрисив. Једно такво чудо била је она чувена фудбалска утакмица између Аргентине и Енглеске на стадиону Астека, у Мексико Ситију, 1986. године. Та вероватно најпознатија фудбалска утакмица свих времена почела је као једно обично четвртфинале Светског првенства. Међутим, два незаборавна гола Дијега Армандо Марадоне разоткрила су у тој баналној утакмици једну нову готово метафизичку

димензију: као да се у току утакмице догодила једна колективна епифанија, током које су сви постали свесни да то више није меч између Аргентине и Енглеске већ између понижених и увређених на једној страни и Глобалног капитала на другој. Голови Марадоне, Божја рука и Гол столећа, једини су голови који имају своја имена, а истовремено су и једини који не припадају спектаклу, већ му се супротстављају. Исто важи и за Марадону. Он није био агент спектакла. Никада то није ни желео да буде. Он је био Дијега Армандо Марадона и цела његова фудбалска каријера стала је у та два гола и освојено Светско првенство. И то је било довољно да постане прича. Агента спектакла оставио је утешну статистику.

Нолетов дуготрајни епски меч

Ако су два Марадонина поготка била краткотрајно, фудбалско чудо, онда је цела Ђоковићева каријера један дуготрајни, епски меч Човека против Глобалног капитала. При томе није небитно то што је Ђо-

ковић тенисер. Наиме, управо је тенис онај спорт који је донедавно репрезентовао Глобални капитал у свом најчистијем виду. Док је Марадону на стадиону Астека уживо гледало преко 100.000 људи – дакле, сви – дотле финале Вимблдона на централном терену посматра свега нешто више од 14.000 гледалаца. Дакле, изабрани.

Симбол везе између Тениса, Спектакла и Глобалног капитала је Роџер Федерер. Његов капацитет није само тениски, конкретизован у титулама, већ и визуелни: његови покрети су елегантни, а његова игра вишедимензионална. Он не делује као машина која понавља увек исте покрете, него као уметник који на терену има безброј опција – као прави геније. Изван терена, Федерер говори неколико језика, па попут глобалног бренда, не припадајући никоме, као да припада свакоме. Он је леп, маркантан мушкарац, који зрачи мушкошћу, али, захваљујући фризури, не и мачизмом; он је посредовао ауру отмености, али не и ароганције. Зато су његови брендови Rolex, Mercedes и некада и Nike, током врхунца његове каријере. То је његов имиџ. То је пројекција Федерера каквог га је обликовао Глобални капитал, приказујући у њему себе. Замените зато у следећем одломку из Дебора реч спектакл именом Федерер и схватићете шта је он био за Глобални капитал: „Спектакл је непрестани говор владајућег поретка о самом себи, његов непрекидни монолог самопоуздања, аутопортрет тог поретка у фази његове потпуне доминације над свим аспектима живота.“

Федереру је, дакле, било намењено да буде GOAT (Greatest of all time), најбољи тенисер свих времена чиме би (англосаксонски) Глобални капитал Тенис забетонирао у нарацију о сопственој супериорности, во вјеки вјеков што сугерише и распоред четири гренд слем турнира. Три од та четири налазе се у англосаксонској сфери, а само један у романској (Ролан Гарос).

Федерер је требало да буде император таквог Тениса, те да влада вечно у име Глобалног капитала који репрезентује. Да би се прикрила таква статичност и непромењивост његове моћи у Тенису, требало је, међутим, створити неку илузију спектакла, дакле, борбе, агона, мегдана, али тако да се коначни победник унапред зна, иако то на терену не би увек било очигледно.

Зато је поред Првог (Федерера) био потребан и други: Рафаел Надал.

Император, вазал и... трећи кога нико није звао

Надала зову Краљем шљаке, што звучи као комплимент, али заправо није. Та формулација непогрешиво открива провинцијални карактер Надала. Њему је било намењено да влада својим романско-шљакастим краљевством: Мадридом, Римом и, наравно, Паризом. Повремено би могао да освоји још нешто изван своје нахије, али, све у свему, Федерер би био господар Лондона, Њујорка и Мелбурна. Дакле, знало би се ко је Император, а ко је његов вазал. То се добро види и по Надаловој игри: док је Федерерова игра на врхунцу каријере била истински мултидимензионална, Надалу све бескрајно зависи од форхенда. Та Надалова тениска једнодимен-

зионалност види се и по његовој статистици (од 20 ГС титула, 13 је освојио на Ролан Гаросу) да би се одатле прелила и у његову појаву: Надалов енглески је у односу на Федереров готово на муцање. Због свега тога, чак и када би побеђивао Федерера, он је изгледао инфериорно.

Дакле, Надал никада није био пројектован да угрози Федерера већ само да му се супротстави како би спектакл био нешто занимљивији. Они би требало да буду два „љута“ противника на терену, под истим Nike кишобраном, али би обојицу служила истом господару: Глобалном капиталу. И тако, док би се на терену водила борба за победу, симболички победник би се већ унапред знао.

А онда се, право ниоткуда, појавио и трећи, кога нико није звао.

И раније се дешавало да се изван простора (тениске) Имперije појави неки талентовани играч. Ако би био тек талентован, могао би да остане тамо где се родио и да партиципира у спектаклу као вазал који у свом локалу треба да рекламира Тенис / Глобални капитал. Проблем је када се изван Имперije појави екстремни талент. Глобални капитал онда једноставно купује тог човека, рачунајући да му се сиromaштво увукло у кости и да се може купити за сићу. Па ако од талента постане играч, супер, он је већ Енглеz, Американац или Аустралијанац, тј. већ се продаваo различито пред лицем Глобалног капитала. Ако се пак задовољи сићом која је тамо где се родио већ богатство, онда ће талент постати само још један од оних пропахлих. Што Глобалном капиталу не смета.

Каријера која се одвија на два плана

Проблем с Ђоковићем је био у томе што он није хтео да се прода. Човек је осетио неки понос што је Србин. Невероватно. И ту почиње рат између Глобалног капитала, који влада Тенисом, и Ђоковића, који је колико својим пореклом, толико и својим поступком заправо казао да Тенис треба да припада онима који га играју. Дакле, играчима, без обзира одакле долазе. Па нека онда победи најбољи.

Ђоковићева тениска каријера зато се све време одвија на два плана. Први план је углавном видљив. Од другог, међутим, видимо само фрагменте.

Тај први, видљиви план то су тениски мечеви. У њима се може уживати и због квалитетног тениса – веровано најквалитетнијег од када тенис постоји – као и због тога што је Ђоковић својим упадом у Тенис многе до тада невидљиве ствари учинио очигледним: прво да „велики“ ривалитет између Федерера и Надала није никакав истински ривалитет већ једна обична фарса, коју Глобални капитал изводи да би повећао профит од Тениса; друго, да је Надал зближа једнодимензионалан играч; треће да је Федерер арогантан, уображен и да не зна да губи, што су управо одлике Глобалног капитала који нема никакву племенитост која га обавезује; четврто, да можете давати изјаве на четири страна језика, као што то чини Ђоковић, а да при томе не будете привезак Глобалног капитала; пето, да је Ђоковић не само бољи играч од Федерера већ да може да му парира и у свему осталом. Укратко, за разлику од Надала, Ђоковић може да детронизује Федерера.

И тако долазимо до другог слоја Ђоковићеве каријере, не тако видљивог као што је први. Тај слој чине све оне неиспричане приче о притисцима на њега. Зашто се дешавају ти притисци? Свима је јасно: ако би Ђоковић постао најбољи тенисер свих времена, Тенис више симболички не би припадао Глобалном капиталу. Зато га у томе треба спречити. Неке од акција у том запречавању Ђоковића биле су видљиве: присетимо се, илустрације ради, Ђоковићевог промптог и скандалозног избацивања с прошлог Ју-Ес опена само зато што је случајно, без намере, ударио лоптицом једног линијског судију. Присетимо се и свих медијских омаловажавања његових успеха и стварања лажне слике о Ђоковићу као уображеном и арогантном младићу. То су видљиве ствари. Међутим, вероватно само Ђоковић и његови ближњи знају шта се све дешавало ових година, иза завесе и каквим су све притисцима били изложени. Могу да замислим Ђоковића како сваког дана стрепи да му се у крви, на неки волшебан начин, не нађе нека недозвољена супстанца због које би га на неко време могли истерати изван Тениса. Јер њега нико није желео унутра, јер он никоме није потребан: ни Најкију, ни Адидасу, ни Ролексу, ни Мерцедесу.

И када се то зна, онда постају јасније пукотине у Ђоковићевој личности: пропадање у New age филозофију, јавна подршка фудбалској репрезентацији чијих би 95% навијача увек и у сваком случају навијали против твоје репрезентације, давање „срца“ онима који су до мало пред навијали за твог противника, не зато што га воле већ зато што је играо против тебе. Али постају јаснији и знаци пркоса и бунта те личности, од којих је највећи организовање Удружења професионалних тениских играча, које АТП (тј. Глобални капитал) не контролише. (Разуме се, Федерер и Надал су били против тог новог удружења.)

Ђоковића зато не треба никада заборавити, без обзира да ли ће једном достићи Глобални капитал по броју гренд слем титула или не. Чак и ако то буде успео да учини, наћи ће се начин да се спиновањем статус најбољег поклони неком другом. Живимо, наиме, у време постистине. Али ствар није у титулама ни у бројевима већ у овом: Ђоковић је велики зато што је све издржао. У томе је храброст: дуго време издржати оно што је немогуће издржати. Он је издржао, иако је ломљен, иако је понижаван, плуван, па поново понижаван и поново плуван, он је на крају издржао. Зато је Ђоковић већи од свих својих титула заједно и зато сећања на њега не би требало да се базира на статистици, на овом или оном броју освојених гренд слемова, броју недеља на првом месту АТП листе или броју победа у сусретима с репликама и дроновима Имперije. Треба да се сећамо Ђоковића зато што је то прича о једном човеку и његовој борби против Глобалног капитала, борби коју је водио сам, играјући тенис и побеђујући на непријатељским гренд слем теренима, где осим његових сународника нико не само да није навијао за њега него нису желели ни да га виде ту где јесте. И тако од Мелбурна 2008, када је освојио први гренд слем, па до сада, 12. јуна, у 22 часа и 21 минут, када довршавам овај текст.

Слободан Владушић
Извор: Печат

Тридесет година од сукоба у СФРЈ

НЕКАЖЊЕНИ ЗЛОЧИНИ У СЛОВЕНИЈИ

У низ злочина који заслужују најстроже санкције спада и бестијално стрељање ненаоружаних деветнаестогодишњака на караули Холмец. Збивало се то на Видовдан, а тај монструозни злочин снимила је аустријска телевизија ОРФ

Од дана када су јуна месеца 1991. године словеначки злочинци починили гнусна убиства над тек завојниченим припадници-А3Л Југословенске народне армије (ЈНА), протекло је близу тридесет година. Данас готово нико не помиње, нити се, нажалост, сећа времена када су многе породице младих војника завијене у црно. Многа од монструозних примера, што спада у посебан грех српских званичника и српске националне историје, нису до данас нигде забележени. Сви ти злочини, међутим, врло добро су били познати хашким истражитељима, претходном и актуелном словеначком руководству, баш као и српском, али и вечном незабораву остају само породицама Мучки убијених, рањених и обогалених војника, људи, жена и деце. Не заборављају их, наравно, и многи који данас као инвалиди, са трајним здравственим последицама, живе са траговима нечовештва бруталних словеначких убица.

Словеначки злочини посебно добијају на тежини што су почињени грубим кршењем одлука савезне државе. Савезно веће Скупштине СФРЈ и Савезно извршно веће јасно и недвосмислено су наложили ЈНА да, поред осталог, спречи прекрајање земље и промену њених граница, супротстављајући се тиме једностраној и незаконитој одлуци Скупштине Словеније о отцепљењу Републике Словеније од СФРЈ. Наведена одлука није имала снагу закона, јер је, супротно федералном закону, угрожавала територијалну целовитост СФРЈ, њене државне границе и суверенитет у међународним односима.

Поступајући у складу са одлукама савезних органа, нешто мање од 2.000 припадника ЈНА, кренуло је на извршење задатка који није подразумевао било какве провокације, сукобе и борбена дејства. Радило се о чисто мирнодопском задатку ограниченог карактера, који је у сваком погледу почивао на одредбама Устава СФРЈ. Пре полска јединице на извршење задатка ради обезбеђења 35 копнених граничних прелаза, једне поморске Копар) и једне ваздушне луке (Брник), правремено је обавештено словеначко руководство. То руководство је, међутим, као одговор организовало масовна запречавања на правцу кретања јединице ЈНА и, истовремено, извршило мобилизацију своје територијалне одбране, која је, у конкретном случају, представљала паравојну формацију.

Убрзо је та паравојска, супротно свим међународним законима, почела са извођењем терористичких акција. У Словенији називана републичком војском, паравојска је у том тренутку бројала око 35.000 људи који су похитали у хајку не само на војнике који су кренули у извршење мирнодопског задатка, већ и на породице старешина ЈНА, не штедећи чак ни жене и децу, чија је једина кривица била што су чланови породица активних војних лица.

Непосредно по пријему обавештења о задатку јединице ЈНА, словеначко је руководство предузело мере које се, у најмању руку, називају не само нецивилизованим, већ сасвим оправдано терористичким и варварским. У низу злочина који заслужују најстроже санкције, а до данашњих дана несанкционисане, спада и бестијално стрељање ненаоружаних деветнаестогодишњака на караули Холмец, удаљеној десетак километара јужно од Блајбурга. Збивало се то на Видовдан, а тај монструозни злочин снимила је аустријска телевизија ОРФ. Да тог дана, на том месту, не беше те телевизијске екипе, готово се ништа не би знало о хладнокрвном убиству недужних војника. А ево како је камера забележила наведено злочинство. Тројица младих војника истакли су белу заставу сачињену од креветских чаршава. Све то није било довољно злочинцима да одустану од животињског нагона за убиствима која су реализовали рафалном паљбом. Словеначки Хелсиншки комитет за људска права

оквалификовао је тај догађај као „први документовани ратни злочин на простору бивше СФРЈ“, али је словеначка власт ћутке прешла преко те бестијалности. Пред тим доказаним ратним злочиним, као и многим другим које су починили Словенци, очи је затворио и хашки трибунал.

Злочин почињен на караули Холмец, званично словеначко руководство је оквалификовало као инцидент, а републичко тужилаштво је констатовало како „никакав злочин није почињен“. Посебно ваља истаћи да се председница словеначког Хелсиншког одбора, госпођа Неве Миклавчич Предан, обратила Тужилаштву у Хагу са предлогом да се почињоци и организатори тог злочина приведу правди. У одговору, испод чијег текста стоји потпис Карле дел Понте, наведено је поред осталог да се „веома цени племенит рад словеначке хелсиншке организације“, али даје „рат у Словенији прекратко трајао да би се починили бројни ратни злочини“. Очигледно, одговор Карле дел Понте, имајући у виду његову бесмисленост, не заслужује никакав коментар.

Припадници словеначке паравојске, уз благослов републичких челника, нису имали милости ни према рањеним војницима и старешинама, као ни према медицинском особљу које им је притицало у помоћ. Масу таквих примера регистровани су оперативни, обавештајни и медицински органи ЈНА. Један у маси тих примера је и Казнено-поправни дом у Добу при Мирни, где су Словенци сместили велики број ухапшених војника и старешина - тешких болесника. Према званичним војним изворима ту су, поред осталих, били заточени: капетан Сахудин Лалић, са акутним погоршањем чира и тешком депресијом; потпуковник Раде Оташевић који је ухапшен непосредно после извршене операције - у време када је, са инфицираним раном и високом температуром, био на боловању у свом стану. Драган Благојевић са загнојеним прострелним ранама у пределу рамена и подлактице и, такође, високом температуром.

Осим њих, у веома тешком здравственом стању били су пуковник Вуч-

Припадници словеначких паравојних снага, 1991. године

ковић, капетан прве класе Благоје Мировић, заставник прве класе Петар Радан, потпуковник Милан Сарачевић, старији водник Шаћир Бећири и мајор Ђорђе Петровић. У свим цивилизованим земљама чак се и најокорелијим криминалцима указује у таквим случајевима неопходна медицинска помоћ, али дежела је свесно кршила све међународне хуманитарне норме. Управник тог казамата, хладнокрвно каже да му је познато здравствено стање поменутих старешина, „али да је то затвор, а не болница“. Доктор Врбанић каже поред осталог да су „општи услови смештаја изразито лоши - затвореници су смештени у самицама по двоје, а у затворским собама набијени као сардине“.

Заставник Момир Стојановић и још неколико старешина ухапшени су у Домжалама. После дуготрајног испитивања, узимања отисака прстију и сликања, везане су им руке и укрцани у контејнер-фургон на моторном возилу којим су пребачени у напуштени рудник Дол при Храстнику. У току превозења, због недостатка кисеоника и удисања издувних гасова, многи су током пута, дугог шездесетак километара, изгубили свест. У катакомбама напушеног рудника, смештени су у просторији од тридесетак квадратних метара - без воде и тоалета, у којој је било смештено више од сто ухапшених.

Низу словеначких нечовештава придружују се и примери Наде Сворцан и Љубице Саше, грађанских лица на служби у ЈНА, које је, у њиховом приватном аутомобилу зауставила паравојска, не дозвољавајући им да наставе пут према касарни у Шентвиду, где су биле запослене. Нарешено им је да се врате кући. Оне су, међутим, биле упорне у инсистирању да им се омогући несметан одлазак на посао. „Ако већ морате на посао, изволите идите“, рекао им је један од злочинаца и упutio их у правцу у коме су биле посејане противоклопне мине. Експлозија је разнела аутомобил, наневши тешке повреде Нади и Љубици. У Универзитетском клиничком центру у Љубљани није им пружена благовремена помоћ.

Словенци су, да закључимо, прекршили све што се назива човечношћу и хуманношћу. Врло добро се знају и наручиоци и извршиоци великог броја почињених злочина. Словенци и Хаг о свему годинама мудро ћуте. Није јасно, међутим, што се ћутању годинама придружује и држава Србија, мада је врло добро познато да ратни злочини никада не застаревају.

Радисав Ристић
Извор: Политика

Три године од упловљења подморнице 911 на ушће

БЕЗ ПОМАКА

Илустрација М. Комар

Кад би којим случајем шеф државе у пратњи министара силе прошетом Дунавским кејом и кроз врбово растиње у војном кругу на Ушћу угледао подморницу 911, те упитао пратиоце – шта је то – дојучерашњи министар одбране би сигурно убедљивим гласом одговорио да је тај објекат доведен из Црне Горе у његовом мандату (2018), док актуелни министар не би вероватно имао ваљан одговор, јер је питање да ли му је ико од ближих сарадника и помену статус те гомиле гвозђа – у коју се нечињем титулара (Министарство одбране) неумитно претвара тај високотехнолошки производ бивше државе у чијем стварању је и Србија имала велики удео.

А на потпитање зашто није завршено уређење тог објекта и дато на увид грађанству, па да Београд попут Барселоне, Амстердама, Лондона, Минхена... има светски вредан музејски историјско-техничко-образовни експонат, могући одговори би се погубили у бирократском лавиринту Министарства одбране, а можда и већим делом у опортуности војног врха да не дозволи те 2018. планирано уређење подморнице на локацији где се од тада налази, тобоже из разлога заштите околине од загађења, како је невешто чиновничком терминологијом срочено образложење.

Предлагали смо као Удружење подморничара ветерана Србије да инжењерски стручно објаснимо Речној флотили (подморница је у њиховом кругу) и њеној претпостављеној команди безразложност страха од једнодневнег пескарског упула, а под заштитним шатором, укључно и употребу помагала типа брезова метла и усисивач, да ни зрно песка или честица рђе не остане на месту рада. Урадили смо и пројекат уређења и избацили трошковник, што на питања пријатеља и знатижељника – кад то чују – изазива подсмех и коментаре је ли могућно да Министарство одбране не може да затвори трошковну ставку од 2,5-3 милиона динара, или како неки други кажу да нема осећаја шта би такав експонат значао у фондусу Војног музеја.

У међувремену смо се наслушали што званичних што оних других информација како се Министарство одбране због низа нејасноћа одрекло тог објекта, како му је перспектива једино у „Београду на води“,

како је ствар у рукама заменика градоначелника, како се околу мудрује и тражи нова локација, па све дотле да би анкерисање подморнице у воденом царству јагодинског Аква-парка било тешко скрнављење њеног минулог рада. Једино (још) није оспорена констатација да без нашег кадра (официри, подофицири, инжењери) нема уређења подморнице, поготово не њене унутрашњости, коју треба врхунски скоцкати да посетиоци стекну утисак тренутне спремности за роњење.

Није такође оспорено, а могло би се очекивати да из квантума српске релативизације свега и свачега неко негира јасно наслућујућу корист која се нуди Војном музеју и Београду у облицима: сазнајно-историјског, техничко-технолошког, образовног, туристичког и зашто не рећи –и финансијског аспекта.

Вреди ли онда војно-српском неразумевању овог случаја сто први пут помињати да посестрима 913 у Војном музеју у Пивки доноси годишње већи профит од свих осталих музејских експоната заједно, да је 912 у Тивту такође одлично посећена, али с хендикепом смештаја на отвореном простору (словеначка у климатизованом хангару). Једна је (915) изрезана у оном таласу уништавања војних ефектива у првој деценији овог века, док 916 на црногорској обали чека новог титулара, а 914 након квалитетно урађене модернизације чами у хладовини олеандера у сплитској луци Лора. А била је то серија најбољих оперативнотехнолошких решења на свету у класи 100-тонских подморница.

Писано или било какво друго ургирање према Министарству одбране дефинитивно више нема никаквог смисла, подморнички понос нам не дозвољава да хватимо државне чиновнике за руке и тиме се понижавамо, исто као што нам вређају интелект бенигна обећања отуда да ће једног дана неки чиновник то ставити у неки план па ће онда неко трећи то да одобри... И не липши магаре до зелене траве.

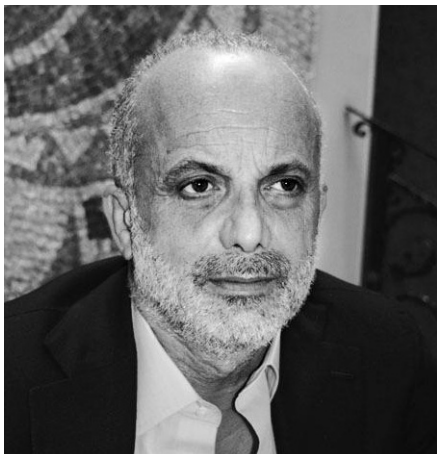
Усуђујем се на крају да закључим да браву овог зарђалог војно-бирократског случаја може да откључа једино лице поменуто на почетку овог вапијућег текста – тј. шеф држав-

Милан Комар,
пук. у пензији и подморничар
Извор: Политика

Разговор са италијанским адвокатом Анђелом Фјоре Тартаљом за „Војни ветеран“

ПРАВДА ЈЕ ДОСТИЖНА

Судски процеси против НАТО-а трају од две до седам година. Мада су надлежни у италијанском Министарству одбране били суочени са чврстим доказима, упорно су тврдили да дијагностиковане болести војника и старешина нису последица штетног деловања осиромашеног уранијума.

*Успео је оно што многи нису:
Анђело Тартаља*

Недавно, приликом боравка адвоката Анђела Фјоре Тартаље у Србији, успели смо да остваримо контакт са човеком који је у минулих двадесет година упорно доказивао да је узрок оболевања од карцинома италијанских војника у БиХ и на Космету. Епилог око 200 тужби јесте новчана надокнада коју су остварили оштећени војници, односно њихове породице.

Почетком ове године у Србији је поднета прва тужба против НАТО-а за оболевање нашег пуковника у пензији који је 1999. године бранио Косово и Метохију, а на тај простор је употребљено највише пројектила са осиромашеним уранијумом.

Када су уочени проблеми у здрављу код италијанских војника?

—Први случај забележен је већ шест месеци после боравка припадника италијанског контингента на простору БиХ, односно Косова и Метохије. Онда су се низали случајеви од пет до десет година. После колико времена се манифестовало дејство осиромашеног уранијума зависило је од здравственог стања војника и од тога колико су дуго били изложени дејству опасне материје. Приличан је број карцинома који се споро формирају и могу да се јаве чак и после 10 година, наводи Тартаља

Шта су вештаци утврдили током судског процеса?

—Реч је о формираним комисијама које су утврдиле несумњиву везу између осиромашеног уранијума и туморских

*Предео
Пљачковица код
Врања гађан је
пројектилима
са осиромаше-
ним уранијумом*

*Пројектили
пуњени
осиромашеним
уранијумом*

болести, али су током утврђивања чињеница, као последица високе температуре која се ослобађа приликом употребе, дијагностикована су и оштећења централног нервног система и друге болести.

Колико је трајао процес доказивања од поднете тужбе до доношења пресуде и какве су потешкоће биле у судском процесу?

Ствар је у Италији врло сложена јер тамо постоје војни судови на различитим нивоима. Од локалних до централ-

них. Подносиоци тужби морају пролазити кроз разне судске инстанце. Ко је добио превремену пензију, морао је да се обрати највишој војној инстанци. Ако је војник умро, онда се компликују ствари, јер тада надлежан постаје грађански суд. Процеси трају од две до седам година, наводи Тартаља.

Србији и БиХ је на вечно чување остављено много пројектила са осиромашеним уранијумом. Време полураспада је 4,5 милијарди година. Правосудни рат се не добија тако лако. У том процесу није потребна само храброст, већ треба

издржати и изнети тужбу до краја, до коначне одлуке.

Да ли су се Италијани нашли баш случајно на местима где је посејан осиромашени уранијум?

—Управо је то случај, јер су италијански војници дошли последњи, па су последњи и распоређени. То се исто догодило и у Босни. Касарна која им је дата је место где су падали ти пројектили.

Каква је била реакција НАТО-а?

—Прво Италија је чланица НАТО-а и у великој мери зависи од тог савеза. Њихова црвена линија коју следе је да упорно негирају штетност по здравље осиромашеног уранијума, без обзира на више од 200 добијених парница.

Да ли је било специфичних случајева?

Сваки случај је посебан. Сваки је богато документован. Располажемо са око 5.000 различитих докумената. Током судског поступка се напише 300 до 400 страница. Има и случајева где су медицински експерти негирали везу осиромашених уранијум — болест. Сада судије већ смањују број судских вештака. Јер јасно је да је у јако великом броју случајева доказано шта је то све учинио осиромашени уранијум.

Очекујете ли да ће после ових процеса, у некој перспективи да се обустави производња пројектила са осиромашеним уранијумом. Да ли су процеси довољан сигнал за мирољубиви свет?

—Надам се да ће то заиста тако и бити и да ће бити. Требало би обуставити производњу и очистити терене где је гађано пројектиlima са осиромашеним уранијумом.

Шта поручујете жртвама у Србији?

—Људи морају веровати у правду. Треба учинити за себе и своје породице, за своје људско достојанство. Сви војници који су се борили за своју земљу и сви цивили који су погођени дејством осиромашеног уранијума морају да верују у правду, каже Анђело Тартаља.

У разговору сазнајемо да се у Србији правним последицама штетног дејства осиромашеног уранијума бави адвокат Срђан Алексић, коме су и мајка и отац оболели од опаке болести (село Буштрање у близини Врања) управо уношењем у организам честица осиромашеног уранијума.

Што се вођења судских процеса у Србији тиче, проблем је у високим судским таксама, па је надлежном суду упућен предлог да се оне смање. Тужбе се подnose против НАТО-а, који има својство правног лица. Само треба закон да се примени. Сваки појединац има право пред домаћим судовима да тражи своје право.

Бомбардовање касетним и графитним бомбама и штета која је почињена нашој привреди, како сазнајемо, такође може бити предмет судских процеса.

3. Пешић

Из рада Удружења војних пензионера Црне Горе

ИЗЛЕТ ПОДГОРИЧАНА

Градски одбор УВП Подгорице, организовао је једнодневни излет и крстарење Скадарским језером, највећом „баром“ Балкана, са циљем да војни пензионери упознају културне и природне вриједности подручја Скадарског језера.

Излет је организован у знак победе над короном и да се послје дуже од годину дана крене на излете, спортску рекреацију и дружење које је недостајало војним пензионерима.

Полазак из Подгорице и први краћи застанак у Голубовцима код споменика палим борцима у НОР-у, а секретар Радивоје Здравковић кратко, војнички о градској општини Голубовци. То је општина са 19 села и 18 000 житеља Зете. Није заборавио да нагласи да је Зета дала значајан допринос у НОР-у, те да је споменик подигнут у знак пажње и вјечног сјећања на 213 бораца који су положили своје животе за слободу и људско достојанство. Снимак за успомену и покрет ка Вирпазару.

Вирпазар, бајковита варошица, својеврсни туристички драгуљ на обали Скадарског језера. Ту се излетницима обратио предсједник Удружења Жељко Вукић и прво говорио о историјату варошице и да је 13. јула 1941. године пукла прва устаничка пушка у Црној Гори као позив за општи устанак против окупатора — Италијана. Наставио је са излагањем о Скадарском језеру, његовим љепотама, значајем и да је оно јединствено по биљном и животињском свијету.

Излетнике је већ чекао усидрени брод. Слиједи укрцавање за петочасовно крстарење.

Језеро мирно, без таласа и вожња за право уживање. Теку разговори.

Наилази се на Грможур, мало усамљено острво на пучини. На њему је 1847. године саграђена тврђава — фортификацијски комплекс од 429 метара квадратних са два излаза. Краљ Никола је овај објекат претворио у затвор за тешке преступнике, одакле је био немогућ бијег.

Наставља се петочасовно крстарење и брод са излетницима усидри се код острва Старчева горица, гдје је црква Света Богородица, са конаком и пратећим објектима, изграђена 1376. године у вријеме Ђурђа Балшића. Манастир је био и значајан преписивачки центар, а рукописи се чувају и данас у музејима у Берлину и Венецији. Овдје је сахрањен чувени штампар Божидар Вуковић.

Послије трочасовне вожње, брод доплови до Брезовице, гдје је женски манастир Бешка. Главна монахиња видно обрадована дочекује излетнике и упознаје их са историјатом манастира.

Већа богомоља посвећена је Светом Ђорђу, задужбина је Ђурђа Страцимировића — Балшића из 14 вијека. Мању Богородичну цркву подигла је Ђурђево жена Јелена Балшић, ћерка српског кнеза Лазара.

И док су излетници уживали у разгледању историјских знаменитости, вриједне монахиње су већ припремиле послужење: домаћи сок и кафу, за како рекоше, драге госте. Захвалност за домаћински дочек по који снимак и правац Вирпазар. У Вирпазару излетнике су чекали рибљи специјалитети.

Заједнички ручак, по која чашица и захвалност домаћину Слободану Клисићу, а у знак пажње предсједник Вукић уручио је зборник војних пензионера „Трагови трећег доба“ и то са дирљивом посвјетом.

Излетници пођоше својим домовима задовољни што су напојени историјским сазнањима са Скадарског језера.

Р. 3.

60 година
млазног авиона „Галеб 2“

ПРАЗНИК АВИЈАЦИЈЕ У ЕЧКОЈ

Удружења пилота „Галеб“, уз асистенцију Удружења пилота „Курјаци са Ушћа“ и екипе из Музеја ваздухопловства приредили су ових дана несвакидашњи догађај: на аеродрому у Ечкој је организована манифестација посвећена 60-годишњици првог званичног лета школског авиона „Галеб 2“.

Неколико стотина паркираних аутомобила на прилазу аеродрому Ечка, можда и више од хиљаду душа и барем стотинак оних који су некада као двадесетогодишњаци први пут као питомци ВВА „укротили“ легендарног „Гашу“, показали су барем на

овом микроузорку да јавност вапи за класичним керозинским ужитком и оним што се до пре неку годину звало аеромитинг.

Више летелица на статисти, два авиоизлаза „Галеб 2“ и један „Крагуј“ побрали су сву пажњу присутних...

Два „Галеба“ на стајанци, уз веома информативне паное, за које се побринуо Музеј ваздухопловства, упознали су све заинтересоване са веома престижним јубилејом: 3. јула пре 60 година свој први званичан лет извео наш први војни серијски млазни авион.

Уз стотинак присутних пилота који су прва „пеглања ваздуха“ извела на овој легендарној летелици, барем још толико је било присутно техничара и инжењера који су учествовали не само у одржавању ове летелице, него и у њеном развоју.

Организаторима сва захвалност за освежење и својеврсни „хангар парти“ уприличен крај безбедног дела стајанке, а надлежнима у војсци нека послужи као модел како се може и мора направити дружење и промоција наше авијације.

З. Г.

Рапорт из Шапца

ПОМОЋ БЛИСКОМ УДРУЖЕЊУ

Почетком јуна СУБНОР Шапца, највише У сарадњи са Општинском организацијом Удружењем војних пензионера Србије, одржана је седницу годишње Скупштине. Све друштвене организације и удружења које сарађују са СУБНОР-ом Шабац имале су свог представника на Скупштини.

У име радног председништва скупштином је руководио Милан Бркић, секретар у УВП Шабац.

Извештај о раду поднео је досадашњи председник Владимир Нинковић који је истакао веома добру сарадњу са УВП Шабац, и то у свим областима активности.

У прошлом сазиву ГО СУБНОР-а Шабац из УВП били су

представници Ђорђе Момчиловић, Милан Бркић и Стеван Стојановић, који су на седници Скупштине поново изабрани у Градски одбор СУБНОР-а.

Седници Скупштине највише је било чланова УВП: Ђорђе

Момчиловић, Милан Бркић, Драги Крсмановић, Милица Бањац, Илија Драгутиновић, Мита Милошевић, Радмила Косановић, Бранислав Зејак, Слободан Марковић и Стеван Стојановић. Сви присутни на скупштини из редова

УВП изабрани су и у Скупштину СУБНОР-а Шабац.

За секретара СУБНОР-а Шапца једногласно је изабран Милан Бркић, иначе актуелни секретар Удружења војних пензионера у Шапцу.

С. С.

Предизборна година

ЗНАЧАЈНИ ЗАДАЦИ

Чланови Месног одбора Бежанијска коса обавили су кратку, али садржајну анализу о раду на припреми, организацији и реализацији изборних скупштина на свим нивоима.

Општа је констатација да се досадашњи рад у Удружењу ВПС у целини (посебно у општинским, градским и месним одборима) у 2020. и 2021. години одвијао у веома сложеним условима, уз одређене потешкоће. То усложњава рад у реализацији годишњих планова, а активности се свде на телефонске седнице и директне сусрете.

Председници успевају (са мање или више успеха), уз повећано ангажовање, да одрже одређени ниво рада у организацијама на свим нивоима.

У овако сложеним условима предлажемо да председници изврше свеобухватну анализу свог четворогодишњег рада и да након сагледавања изнесу предлоге за измене планова рада и планирања будућих активности удружења и одбора коме припадају. Тиме би се отклониле слабости и промовисале сопствене вредности и заштитили интереси чланова удружења.

Председници месних организација, требало би да са својим одборима размотре питања око избора нових председника, потпредседника и нових чланова одбора, по могућности да то буду што млађи кандидати.

Такође предлажемо да председници пре одржавања изборне скупштине, а након извршене претходне анализе, писаним путем обавесте чланове општинског-градског одбора, уз обавезу да они дају сагласност или да допунају анализу.

М. Калчић

Трагање за условима за рад

РЕШЕЊЕ НА ВИДИКУ

Чланови Месног одбора Бежанијска коса, сходно са досадашњом праксом и даље су активни на плану проналажења одговарајуће просторије на територији Бежанијске косе коју би користили војни пензионери, независно да ли су чланови нашег удружења. Неопходна је просторија мање површине, где би се пензионери окупљали, дружили, одржавали разне сусрете и планирали активности.

На Бежанијској коси налази се више неискоришћених просторија које чаме неколико година. Тако у улици Марка Челебоновића 1А, насупрот војне амбуланте, налазе просторије, односно локали број 4, 5 и 6 који су годинама без корисника.

Једно од решења проблема јесте и обнова зграде Команде РВ и ПВО у Земуну.

М. Калчић

IN MEMORIAM

Љубомир Марковић (1937-2021)

ОСВЕДОЧЕНИ РОДОЉУБ

На задатку, на путу до Новог гробља, где је требало да се поклони и ода пошту војводи Радомиру Путнику и обележи 104. годину од смрти у Ници, стало је срце Љубомира Марковића, осведоченог борца за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Рођен је 30. октобра 1937. у селу Љештанско код Рогаџице, Општина Бајина Башта. Основну школу завршио је у свом родном селу, нижу гимназију у Бајиној Башти,

Вишу гимназију и велику матуру у Ужицу, а Војну академију у Београду. Прву официрску дужност, као командир вода и командир чете, обављао је у Требињу.

Више година обављао је официрске дужности у гардијским јединицама, све до 1968. године. Ванредно је студирао права на Универзитету у Новом Саду и Београду. Завршио је и Вишу војну академију и Школу националне одбране као први у рангу.

Године 1984. постављен је на дужност команданта дивизије у североисточној Босни. После успешно обављене дужности команданта Оперативне зоне у Ужицу, постављен је за начелника Штаба Мариборског корпуса. Потом је био помоћника команданта Територијалне одбране Републике Србије и помоћник команданта Прве армије.

Успешну војничку каријеру завршио је на дужности команданта Територијалне одбране Републике Србије, на којој је са штабовима ТО покрајина и оперативних зона, успешно спровео трансформацију бројне ТО Републике Србије у Војску Југославије.

После пензионисања 1994. године, ангажовао се у Савезу удружења ратника ослободилачких ратова Србије 1912-1920. и потомака, где је изабран за генералног секретара.

Са великим искуством војника и потомка и мотивом поштовања и познавања славне српске историје балканских и Првог светског рата, положио се за организацију старих ратника и њихових потомака, њено јачање, подмлађивање и афирмисање како у земљи, тако и у иностранству.

Мотивисањем и мобилисањем бројног чланства потомака славних предака, учесника Балканских и Првог светског рата, најзаслужнији је за јачање утицаја те борачке и патриотске организације. Залагао се за сарадњу са осталим борачким и друштвеним организацијама и удружењима у земљи и иностранству, а нарочито у земљама савезницама Србије у Првом светском рату. Учествовао је на међународним конференцијама ратних ветерана света у Атини, Паризу и Никозији.

Учесник је и организатор више научних скупова, округлих столова, трибина, рецезент и аутор бројних публикација, почасни члан више организација и институција у земљи и иностранству.

Године 2004. изабран је за председника Савеза потомака ратника Србије 1912-1920. године, после смрти последњег старог ратника Александра Марковића из села Марићи код Медвеђе.

Десет секција Савеза, међу којима су најактивније ликовна секција „Михаило Миловановић“ и литерална секција „Милутин Бојић сведочиће о енергији и делу Љубомира Марковића. По његовој замисли секције су имале задатак да инспиришу, мотивишу и мобилишу чланство Савеза за доследно и достојно чување и развијање традиција, за јачање љубави према Отаџбини и за допринос одбрани земље, јер нам је, како је Марковић говорио, Отаџбина изнад свега!

Устанак у Југославији 1941. године

**КУЦНУО ЧАС ЗА
ОСВАЈАЊЕ СЛОБОДЕ**

У Београду, у кући Владислава Рибникара, је 4. јула одражана седница ЦК КПЈ на којој су присуствовали Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Иван Милутиновић, Милован Ђилас, Иво Лола Рибар, Светозар Вукмановић и Сретен Жујовић. На састанку је донета одлука о отпочињању диверзија и мањих оружаних напада, док је константовано да за општенародни устанак није време пошто је устаницима недостојало оружје.

Вила Рибникарових у којој је одржан историјски састанак

Припреме КПЈ за устанак почеле су одмах после Мајског саветовања ЦК КПЈ у Загребу, а Војни комитет при Покрајинском комитету КПЈ за Србију формиран је средином маја. Тито је у депеши Коминтерни 13. маја у којој стоји да се припрема устанак који ће почети када Немачка нападне Совјетски Савез. Илегални прелазак Централног комитета Комунистичке партије Југославије, из Загреба у Београд, крајем маја, био је од великог значаја за развој Народноослободилачке борбе у Србији. Након тога су одржаване окружне и месне конференције КПЈ.

Немачки напад је отпочео 22. јуна 1941. Када су Немци напали СССР, из Србије су повукли своје јединице, а у градовима су оставили посаде трупе 704. пешадијске дивизије, 714. пешадијске дивизије и 717. пешадијске дивизије. Ове дивизије су сачињавали углавном старији војници пореклом из Аустрије.

Комунистичка партија Југославије је проценила да су се стекли сви услови да се почне са борбом. Улазак Совјетског Савеза у рат разгорео је наду код српског народа, као и оптимизам да ће се рат убрзо завршити. Драги Јовановић је бележио да је 22. јуна на београдским улицама владала атмосфера као 27. марта. У Мачви су сељаци вадиле коље из тараба да се совјетски падобранци не би повредили при паду. У Београду су постављани осматрачи на вишеспратнице да јаве доласак совјетских авиона. У Банату су се образовале санитарске групе за помоћ падобранцима.

Присталице комуниста око Срђана Будисављевића у Министарству унутрашњих послова Симовићеве владе уништили су комунистичку картотеку предратне полиције. Када су почела масовна хапшења комуниста после напада на СССР, чланови партије у Србији нису били тако видљиви за Гестапо.

Одлука о припремама за оружану борбу у Србији донета је 23. јуна 1941. на састанку Покрајинског комитета КПЈ за Србију коме су присуствовали: Александар Ранковић, Спасенија Бабовић, Ђуро Стругар, Мома Марковић, Иво Лола Рибар, Благоје Нешковић, Вукица Митровић, Мирко Томић, Милош Матијевић, Љубинка Милосављевић, Василије Буха и Милован Ђилас. На састанку је сачињен распоред партијских инструктора за поједине крајеве Србије. С обзиром на предстојеће задатке решено је да се без одлагања приступи образовању наоружаних група, убрза прикупљање оружја и санитарског материјала.

Одговоран задатак инструктора

Инструктори су после састанка кренули у унутрашњост Србије. Мома Марковић је до краја јуна 1941. одржао састанке са окружним комитетима у Јагодини, Нишу и Зајечару; Мирко Томић је био задужен за Крушевац, Василије Буха је отишао у Ниш, Милан Мијалковић у Ужице и Чачак, Милош Миодраг Ивковић у Шабац; Милош Ми-

нић је већ био у Ваљеву, а Петар Стамболић у Поморављу. Формиран је велики број месних десетина и неколико партизанских одреда. Прикупљене су знатне количине оружја и муниције.

Дана 27. јуна је образован Главни штаб Народноослободилачких партизанских одреда Југославије. На челу се налазио Јосип Броз, а чланови су били: Милован Ђилас, Едвард Кардељ, Иван Милутиновић, Александар Ранковић, Раде Кончар, Франц Лескошек, Сретен Жујовић, Иво Лола Рибар, Светозар Вукмановић.

У Београду, у кући Владислава Рибникара, је 4. јула одражана седница ЦК КПЈ на којој су присуствовали Јосип Броз Тито, Александар Ранковић, Иван Милутиновић, Милован Ђилас, Иво Лола Рибар, Светозар Вукмановић и Сретен Жујовић. На састанку је донета одлука о отпочињању диверзија и мањих оружаних напада, док је константовано да за општенародни

устанак није време пошто је устаницима недостојало оружје. Комунисти су веровали да ће СССР до краја године сломити немачку офанзиву. Тада је формиран Штаб Народноослободилачких партизанских одреда Србије у саставу: Сретен Жујовић, Филип Кљајић, Бранко Крсмановић, Никола Груловић и Родољуб Чолаковић. Командант Главног штаба Јосип Броз Тито је решио да устанак треба започети у западној Србији и тамо створити ослобођену територију која ће послужити као база развијању устанка у другим крајевима. Овај датум се у СФРЈ обележавао као Дан борца.

Од 5. јула 1941. појавио се проглас Комунистичке партије у коме се српски народ позива на борбу против окупатора, јер је питање „бити или не бити“. Није се смело оклевати, српски народ се морао сетити славне прошлости и не слушати „кукавице и малодушнике“ који су позивали на чекање. Комунисти су позивали да се ста-

не на страну „непобедиве словенске Русије“, на чијем је челу „велики син руског народа - Стаљин“. У окружности ПК КПЈ за Србију почетком јула 1941. истицало се да је куцнуо час да комунисти поведу отворену борбу против окупатора, да организују партизанске одреде, у залеђу непријатеља распирују партизанске борбе, пале ратне фабрике и складишта, руше железнице и телефонско-телеграфске везе, уништавају аеродроме, организује скривање жита и слично. Изласком ударних група из градова почело је формирање првих партизанских јединица.

Развој устанка

За почетак устанка у Србији узима се оружане акције Рађевачке партизанске чете 7. јула 1941. у Белој Цркви код Крупња, где се на Ивањдан одржавао се традиционалан сеоски вашар. Ту је дошла група од петнаестак партизана из Рађевске партизанске чете, предвођених командантом Мишом Пантићем и политичким комесаром Жицицом Јовановићем Шпанцем. Партизани су окупљени народ позвали у борбу против окупатора. Говорили су лекар Миша Пантић из Ваљева, студент права Владан Бојанић из Беле Цркве и Жижица Јовановић Шпанац, новинар из Ваљева и шпански борац. Жандари Богдан Лончар и Миленко Браковић су покушали да растуре скуп, забрањен у условима војне окупације. Партизани су отворили ватру и убили оба жандарма.

Устанак се проширио прво на западну, а затим и на друге крајеве Србије. Током јула и августа 1941. штампани су многобројни прогласи руководства Партије и СКОЈ-а, с позивом на оружану борбу против окупатора. Комунистичке групе су почетком јула 1941. пресекле телеграфско-телефонске везе на прузи Ниш - Лесковац; у Београду је 4. јула пресечен главни вод Београдске радио-станице; ударне групе у Београду извршиле су „мноштво демонстративних и саботажних акција“ (паљење штампе, запаљена је гаража „Пришић“, пресецање птт везе, паљени немачки камиони, изазван пожар у гаражи „Форд“ у Гробљанској улици, паљени вагони са сеном на железничкој станици итд.).

Комесаријат унутрашњих послова Милана Аћимовића регистровао је у јулу 220 саботажа. Нападане су полицијске и жандармеријске патроле, сеоске општине и среска начелства, железничке пруге, а 22. јула 1941. ослобођено је место Ваљевска Каменица. Немачки представник Феликс Бендер известио је 22. јула 1941. Министарство иностраних послова да разне групе „одлучних комуниста у јачини од око 60-100 људи који, делом добро наоружани... предузимају терористичка дела према српском становништву, одводе или убијају српске чиновнике, врше саботаже“ итд. Бендер помиње и убиства немачких војника (убиство

Припадници Ваљевског партизанског одреда

једног немачког натпоручника код Тополе; и осам немачких војника-пионира); нападани су возови и камиони, извршено неколико саботажа на војним објектима. Немачки представник саопштава да је српска жандармерија нанела губитке комунистима, али да их је и сама претрпела.

Стварање и јачање партизанских одреда

Бендер је 28. јула јавио да се комунистички напади настављају, а пар дана касније чак говори о опасности од општег устанка. За србијанске квислинге опасност се увећавала и зато што је, упоредо са комунистичком акцијом у Србији, отпочела и активност у Банату. Жандармерији је то наметало развлачење снага, све до угрожености подручја од Зрењанина до Кикинде.

За базу устанка одабрана је западна Србија, због топографије тла (брдовити и шумом обрасли терени), и борбеног живља које је пружило јак отпор окупатору у прошлом рату. Радило се о сливу Западне Мораве, до појаса Дрине.

Комунистичко руководство је прво место стављало стварање и јачање партизанских одреда који би се наоружавали разоружавањем жандарма и немачких војника, нападима на непријатељске транспорте и складишта. Стварање покретних партизанских одреда упућивало је на оружани устанак као главни циљ. Главни штаб НОПО Србије 8. августа је тенденције стварања сеоских десетина које би чувале села и остајале код кућа називао „опортунистичким“. До средине августа у Србији је образован 21 партизански одред. Први партизани били су искључиво комунисти, чланови СКОЈ-а, симпатизери КПЈ, углавном радници, студенти и ђаци. До краја августа формиран су: Ваљевски, Посавски, Космајски, Први шумадијски, Други шумадијски, Ужички, Бољевачки, Чачански, Мачвански, Копачички, Ра-

сински, Поморавски, Краљевачки, Посавски, Озренски, Пожаревачки, Топлички, Крагујевачки, Кукавички (Лесковачки), Крајински и Врањски партизански одред.

Апел српском народу

Дана 13. августа је објављен апел српском народу против устанка, а пар дана потом и новчане награде за убиство устаника. Немци су у току августа регистровали 242 диверзије на уреде, жандармеријске станице, железнице, телефонске водове, рударска и привредна предузећа. Дотадашњи губици у људству износили су 22 убијена војника и 17 рањених. Првих дана септембра немачки губици вишеструко су се увећали. Окупатори су стрељали и вешали у Београду (на Теразијама), у Ужицу, Прњавору у Мачви, Аранђеловцу, Крагујевцу, Шапцу и другим местима. Ни поштравање репресије у августу 1941 није могло зауставити растући отпор: „до краја августа стрељано је око 1.000 комуниста и Јевреја или је обешено испред кућа бандита, чак је једно цело село спаљено, нису могле зауставити стално јачање наоружаних устаника.“

Развојем устанка у Србији, ореол непобедивости Вермахта је уздрман. Немци су се суочили са развојем устанка, који је угрожавао саобраћај и експлоатацију сировина. Немци су чак помишљали и на превођење саобраћаја за Грчку заобилазним путем. Њихове слабе посадне снаге (704, 714. и 717. пешадијска дивизија) нису биле у стању да изађу на крај с устаницима. Морал трупа био је услед бројних неуспеха уздрман, и Вермахт јавно исмејан. Септембра 1941. године изгледало је као да немачке трупе не могу још дуго издржати.

У ноћи између 29. и 30. августа партизани су напали УБ, и скоро га заузели, осим основне школе у коју су се утврдили Немци.

Редакцијска обрада
На основу Wikipedie

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Последице болести

ЛУПАЊЕ СРЦА И БОЛ У ГРУДИМА ЗБОГ КОВИДА 19

На ове тегобе пацијенти се жале већ на почетку инфекције, али кардиоваскуларне компликације обично се јаве око две недеље након појаве симптома -упозорава проф. др Бранко Белеслин, кардиолог

Да ковид 19 није само болест која може да захвати плућа, већ да утиче и на срце и крвне судове постало је познато врло брзо на почетку пандемије. Особе које већ имају неку дијагнозу кардиоваскуларних обољења изложене су већем ризику да оболе од тешке форме.

Вируси увек претња

Кардиолошке аспекте ковида 19 објашњава др Бранко Белеслин, кардиолог УКЦ, редовни професор Медицинског факултета у Београду и члан Медицинске академије Српског лекарског друштва.

Он прво подсећа да утицај вирусних инфекција на срце није нова појава и није карактеристична само за вирус корона. Инфекције изазване вирусима грипа, ентеровируса или ХИВ-а, такође, могу да изазову оштећење срчаних ћелија и крвних судова. На пример, вирус грипа, код 10 до 15 одсто пацијената може да доведе до акутног миокардитиса (запаљење срчаног мишића), а ризик од настанка инфаркта миокарда је шест пута већи током и непосредно по завршетку вирусне инфекције.

Протеклих месеци и лаици су научили израз цитокинска олуја, која ову болест чини непредвидивом, а овај механизам деловања вируса је веома сложен.

—Вирус у ћелије улази путем ензима који конвертује ангиотензин 2, рецептора који се налази не само у плућима, већ и у срчаном мишићу и посебно крвним судовима. Ови рецептори се често налазе у повећаном броју код пацијената после инфаркта, с дијабетесом или хипертензијом, код којих је ризик од тешке форме болести већи.

Код бола у грудима хитно се треба јавити лекару

Механизам патолошког деловања вируса је вишеструк и обухвата оштећење ћелија посредовано цитокинима, упалу ендотела и микроемболије, директну ћелијску инвазију вируса и то доводи до климатизација – објашњава наш саговорник.

На болничко лечење због ковида 19 чешиће стижу старије особе с придруженим болестима, најчешће с хипертензијом и дијабетесом, али др Белеслин упозорава да до оштећења срчаног мишића може да дође и код младих, здравих особа.

Значајан број пацијената има од почетка осећај лупања срца и болова у грудима. Кардиоваскуларне компликације се обично могу јавити око две недеље након појаве симптома, али се такође могу појавити врло рано, као и чак неколико месеци касније. То је и довело до препоруке да се оболелима од ковида 19 превентивно дају антикоагулантни лекови, који треба да спрече појаву и ширење крвних угрушака.

Др Бранко Белеслин

—Тромбоза (крвни угрушци) могу бити присутни код скоро 50 одсто критично болесних пацијената, али такође може бити доминантна карактеристика код пацијената са само благим респираторним симптомима. Тромботични догађаји - од плућних емболија, инфаркта миокарда до манифестација на другим органима - могу бити једине или доминантне манифестације ковида 19 - упозорава др Белеслин.

Подсећа и да је у почетку постојала недоумица око потенцијалног неповољног ефекта појединих група лекова - АЦЕ инхибитора и блокатора ангиотензинских рецептора - који се масовно користе у лечењу хипертензије. Међутим, ове контроверзе су отклоњене пошто није доказано да носе штетан ефекат на појаву и исход инфекције, тако да се могу безбедно користити.

Последице дугог лежања

Вирус корона може изазвати оштећење ћелија срца на шта указују лабораторијски налази повишеног тропонина, али лекарима је важан знак упозорења, још један специфичан биомаркер. То је НТ-проБНП, као, такође, показатељ оштећења и оптерећења срца. Осим тога могу да се јаве и аритмије.

Озбиљне компликације јављају се у виду плућне емболије или тромбозе дубоких вена, а њиховом настанку доприноси између осталог и дуготрајно лежање.

Плућне емболије се јављају код готово половине критично болесних пацијената, а тромбоза дубоких вена код четвртине. Ове компликације се чешће откривају у касним фазама болести, неретко и после изласка из болнице, али нису искључене ни на почетку.

Код значајног броја пацијената, посебно код жена, различити симптоми се задржавају и после акутне фазе и нарушавају квалитет живота. Реч је и такозваним продуженим ковид симптомима, а у највећем броју случајева они се повуку током неколико недеља. Ипак, препорука је да се ови пацијенти пажљиво прате најмање следећих пола године.

Приредила: О. П.
Извор: Магазин

ДОЖИВОТНО ИЗДРЖАВАЊЕ

Дом за старија лица „Резиденција Бакић“ Градишка, Република Српска, прима на доживотно уздржавање старија лица у замјену за личне некретнине.

Дом је луксузно и конфорно опремљен са даноноћном здравственом његом. Заинтересоване особе могу нас контактирати на тел: 00 387 51 816 213, 00 387 65 927 426 или е-mail: rezidencijabakic@gmail.com, website: www.rezidencijabakic.com

УКРАТКО

ОПРЕЗ С
МАГНЕТНОМ
РЕЗОНАНЦОМ

- Магнетна резонанца срца је важна у дијагностици и процени оштећења срчаног мишића. Прва истраживања су показала да постоји одређени степен оштећења срца код чак 70 одсто пацијената после прележаног ковида 19, а код око 30 одсто видљиве су и мање очигледне промене на срцу. Међутим, неопходан је велики опрез при разумевању ових налаза, јер највећи број пацијената има минималне очигледне промене, које највероватније неће имати последице на рад срца и појаву тегоба. Баш из ових разлога, само одабране пацијенте, за које постоје јасни клинички разлози, треба упутити на снимање магнетном резонанцом да би се избегли „лажно позитивни“ резултати - упозорава наш саговорник.

ОПЕРАЦИЈЕ
СЕ ОДЛАЖУ

- Скорашње истраживање на преко 140.000 пацијена-

та у више од 100 земаља показало је да је, кад год је то могуће, пожељно одложити планирану хируршку операцију пацијената и то најмање за шест недеља (месец и по дана) од прележане инфекције - наводи др Белеслин.

САРАДЊА СА
МЕДИЦИНСКОМ
АКАДЕМИЈОМ СЛД

Низ чланака о постковиду настао је у сарадњи с Медицинском академијом Српског лекарског друштва. Медицинска академија СЛД окупља најистакнутије лекаре, који активно учествују у свим дешавањима у нашем здравству, помажу оболелима, али дају и свој научни допринос да се нове појаве у медицини осветле с аспекта различитих специјалности, тако да Медицинска академија припрема и симпозијум који ће се бавити постковид синдромом.

ПОСТЕПЕНИ
ПОВРАТАК СПОРТУ

Многе пацијенте занима када ће моћи поново да се врате спорту или рекреативним активностима, а то зависи од пажљиве процене текућег клиничког стања, тежи-

не и трајања ковида 19, од ЕКГ-а и ултразвука срца, као и лабораторијске анализе тропонина. Поједини спортови, односно спортисти, као што су кошаркаши (посебно тамне пути), носе већи ризик да се појаве неке срчане тегобе. Да ствари не изгледају толико лоше показује и скорашња анализа података на близу 800 америчких професионалних спортиста, који су били позитивни на корону, али су имали или благу инфекцију или су били без симптома. Код само петоро, односно код мање од једног процента уочени су знаци оштећења срца и миокардитиса и бављење спортом им је привремено забрањено.

Међутим, код свих пацијената, а посебно код оних који су имали тежу форму болести повратак физичким активностима треба да буде поступан, а у процени стања могу, а понекад и треба, да се обаве допунске претраге: тест физичким оптерећењем, холтер ЕКГ и магнетна резонанца срца.

КОЛИКО ЈЕ ВАЖАН
Д-ДИМЕР

- Део пацијената с плућном емболијом и дубоком венском тромбозом је

асимптоматски или има неспецифичну клиничку слику. У лабораторијским анализама, Д-димер, фибриноген и други коагулациони маркери, који указују на тромбоемболијске компликације, углавном су повишени код пацијената с ковидом 19, што отежава успостављање прага који би указивао на даље допунске тестове код асимптоматских пацијената. Због тога је током целог тока болести, али и после изласка из болнице, неопходно мислити на појаву ових компликација и пратити посебно ризичне пацијенте - подсећа проф. др Бранко Белеслин. Он упозорава да питање повишених вредности Д-димера остаје отворено и код пацијената после отпуста из болнице. Подсећа да не лечимо Д-димер, већ пацијента, али да се неколико текућих студија баве истраживањем каква би антикоагулантна терапија била оптимална и потребна после изласка из болнице. Истраживања се углавном односе на примену мањих доза новијих антикоагулантних лекова, али на консензус иједиствену препоруку се још чека.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају

звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске

технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне школке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“)

НАЈБОЛЈЕ Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

25

Godina sa
Vama

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Милен Чуљић

Година XIX. Број 209. ЈУН, 2021.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабач),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахрањивања преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висуину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Истина није само
врхунско начело.
Често је она и вербални
деликџ.*

*Кад власи ради прошив
себе,
народ треба да помоћне.*

*Што је демократија шира,
то је њендрек дужи.*

*До цврстој ослонца
много је живој блаша.*

*Не цирирамо Данџеа.
сведочимо из њакла.*

Зоран Р. Ковачевић
(Из књиге „Тридвојед“)

TANJA dent

Стоматолошка ординација
„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд
е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.
Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х